

KOMORSKÝ RIADITEĽ JURAJ RAKOVICKÝ († 1657) A JEHO ROD (KOMENTOVANÁ GENEALÓGIA NOBILITOVANÉHO MEŠTIANSKEHO RODU Z TRNAVY)¹

Frederik FEDERMAYER

Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta
Katedra archívnictva a muzeológie
Šafárikovo nám. 6
Bratislava
Slovak Republic
frederik.federmayer@uniba.sk
SCOPUS Author ID: 52363475000
WoS Researcher ID: EUE-3562-2022

FEDERMAYER, Frederik. Chamber Director George Rakoviczky († 1657) and his Family (Annotated Genealogy of the Ennobled Bourgeois Family From Trnava). In *Studia Historica Nitriensia*, 2025, vol. 29, no. 1, pp. 163-186, ISSN 1338-7219, DOI: 10.17846/SHN.2025.29.1.163-186.

The Hungarian Chamber, played in the early modern period an important role in the Administration of the Kingdom of Hungary. Since its beginnings, worked in its leading official positions several persons from ennobled bourgeois families. The study presents the history and detailed genealogy of the Rakoviczky (Hracho-wiczky, Rakovický) family, originally from Trnava town. The family received noble status from Emperor and Hungarian King Rudolph II. Its most important members were the mayor of Trnava Georgius Rakoviczky the elder († 1604) and his son Georgius the younger († 1657), who held important positions in the Hungarian Chamber for over 35 years. At the peak of his career, he held the post of chamber director.

Keywords: Genealogy; Chamber Officials; Hungarian Nobility; Early Modern Age;

Kľúčové slová: genealógia; komorskí úradníci; uhorská šľachta; raný novovek;

V období raného novoveku získala Trnava popredné postavenie medzi uhorskými slobodnými kráľovskými mestami. Svoj význam nadobudla potom, ako sa stala sídlom ostrihomských arcibiskupov (po roku 1543), ktorí mnohokrát zastávali aj post uhorských kráľovských miestodržiteľov. Trnava bola často aj miestom konania krajinských snemov a zasadaní tavernických súdov, a tak sa stala nielen náboženským, kultúrnym či hospodárskym centrom, ale popri hlavnom meste Prešporoku fakticky druhou politicko – správnu metropolou Uhorského kráľovstva. Tiež bola sídlom významných škôl a od roku 1635 aj

¹ Štúdia bola vypracovaná v rámci projektu: Na hrade a v podhradí APVV-22-0319, riešeného autorom štúdie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave.

univerzity, takže sa postupne premenila na dôležité vzdelanecké stredisko. Mesto sa stalo zdrojom kvalitne odborne pripravených mladých vzdelancov, ktorí v období raného novoveku nachádzali uplatnenie v uhorských kráľovských, cirkevných, stoličných, mestských alebo zemepanských úradoch.

Tomuto fenoménu, predovšetkým z pohľadu prosopografie, archontológie a v neposlednom rade aj genealógie sa zatiaľ pri skúmaní dejín mesta venovala len malá pozornosť. Doteraz neboli komplexne spracované mestské elity Trnavy za obdobie 16. – 18. storočia. Nepoznáme napríklad podrobne genealógie rodov trnavských richtárov a senátorov a teda nevieme, ako sa ich príslušníci spolupodieľali na vytváraní spomínaných vzdelaneckých elit tvoriacich základ úradníctva uhorských kráľovských úradov, ako aj úradného dvora ostrihomských arcibiskupov – miestodržiteľov.

Niektoré naše sondy z tejto problematiky naznačujú, že trnavské mestské elity patrili po roku 1526 k významným personálnym zdrojom úradníctva uhorských kráľovských úradov.² Jedným z kariérne najzaujímavejších kráľovských úradníkov trnavského pôvodu sa stal Juraj Rakovický (Rakoviczky). Tento trnavský rodák, syn trnavského richtára, dokonca dosiahol vysoký post vo vedení významného kráľovského úradu – Uhorskej komory. V roku 2013 sme publikovali podrobnú, archontologicky zameranú kariérnu biografiu tohto Trnavčana.³ Objasnili sme jeho pôvod, najbližšie rodinné prostredie, vzdelanie a predovšetkým kariérny postup do najvyšších postov v štruktúre komorského úradníctva. Spoločenský a kariérny vrchol dosiahol v rokoch 1653 – 1657, kedy vykonával post riaditeľa (direktora) Uhorskej komory. Mnohé detaily z jeho života, kariérneho pôsobenia a predovšetkým rodinného zázemia však ostali nespracované a zatiaľ nepublikované.

Najnovšie archontologické a genealogické výskumy jednoznačne poukazujú na význam rodových a príbuzenských väzieb pri personálnom obsadzovaní a kariérnych postupoch uhorského úradníctva.⁴ Ukazuje sa, že bez poznania presných genealogických súvislostí

² Publikovali sme kariérne biografie Gašpara Partingera († 1630), Fridricha Hermanna († 1622) a Lukáša Eckera mladšieho († 1642), popredných kráľovských úradníkov, ktorí spoločensky pochádzali z kruhov trnavských mestských elit. FEDERMAYER, Frederik. Gašpar Partinger († 1630). Osudy a kariéra kráľovského úradníka na prelome 16. a 17. storočia. In KLIMEKOVÁ, Agáta – AUGUSTÍNOVÁ, Eva (ed.). Ján Jessenius. Slováci na panovníckych dvoroch. Martin 2012, s. 220-236; FEDERMAYER, Frederik. Lukáš Ecker ml. († 1643). Uhorský kráľovský úradník a jeho pečate. In Historica, Zborník FiF UK, roč. XLVIII, Bratislava 2014, s. 38-66.

³ FEDERMAYER, Frederik. Juraj Rakovický († 1657) – riaditeľ Uhorskej komory (archontologicko-biografický profil). In Historické štúdie, roč. 47, Bratislava 2013, s. 89-98.

⁴ BRINDZA, Peter. Trenčianska mestská elita a jej genealogické väzby v storočí stavovských povstaní. Stropkov – Trenčín- Lysá pod Makytou 2015; BRINDZA, Peter. Funkcia trenčianskeho mestského komorníka v 17. storočí z pohľadu archontológie. In Mesto a dejiny, 2014, roč. 3, č. 2, s. 23-38; ČERVEŇOVÁ, Katarína. Správa Oravského hradu a panstva v rokoch 1606 – 1626 z pohľadu archontológie. In Historické štúdie, 2013, roč. 47, s. 109-118; FEDERMAYER, Frederik. Lippayovci zo Zomboru. Genealogický pohľad na vznik novej prohabsburskej aristokracie. In FEDERMAYER, Frederik a kol. Magnátske rody v našich dejinách. Bratislava 2012, s. 29-77; FEDERMAYER, Frederik. Arkierový dom na Panskej 26. Rezidencia kráľovských úradníkov (archontologická identifikácia majiteľov domu v pomoháčskom období). In Bratislava Bratislava – Zborník Múzea mesta Bratislavy, roč. XXV., 2013, s. 55-74; FEDERMAYER, Frederik. Lausser. Príbeh meštianskeho rodu. Bratislava 2016; GECSÉNYI, Lajos. A döntést előkészítő hivatalnoki elit összetételéről. A Magyar kamara vezetői és tanácsosai a 16. században. In ORMOS, Mária (ed.). Magyar évszázadok. Tanulmányok Kosáry Domokos 90. születésnapjára. Budapest 2003, s. 100-113; GUSZAROVA, Tatjana Pavlovna. A „telhetetlen“ Ebeczky. Egy 17. századi kamarai hivatalnok karrierjének története. In Levéltári közlemények, 2007, roč. 78, č. 1, s. 73-97; JANURA, Tomáš. Nepotizmus: „skrytá“ stránka fungovania Liptovskej a Oravskej stolice v 18. storočí. In Forum historiae: odborný internetový časopis pre

nedokážeme a nevieme odhaliť zákulisie rozhodovania o kariérnych postupoch úradníkov uhorských úradov. V tejto štúdii sa preto pokúsime detailnejšie popísať rodinné zázemie Juraja Rakovického a publikujeme genealogickú tabuľku jeho rodu.

Pôvod rodu Rakovických

Ako sme už spomínali, rody najvýznamnejších trnavských mešťanov obdobia stredoveku a raného novoveku neboli zatiaľ systematicky genealogicky skúmané.⁵ Pokiaľ mená tamojších stredovekých richtárov a senátorov dnes už poznáme na základe najnovšieho archontologického výskumu trnavskej mestskej správy, pre neskoršie, tzv. pomohácke obdobie (1526 – 1711) tieto treba ešte výskumne dokončiť.⁶ O rodoch takých významných a dlhoročných trnavských richtárov ako boli Andrej Hefflmair, Wolfgang Maar, Sebastian Lesseprandt, Michal Vásáros, Ján Sommer, Ján Petranský, Imrich Kálmár, Filip Kádas či Juraj Schlegel tak zatiaľ veľa nevieme, podobne to platí aj o rode Rakovickovcov.

Detailnejšie informácie o rodovom vývoji, zahrňujúce napríklad aj premeny rodového priezviska, môžu byť významne nápomocné aj pri výskume kariérnych biografí osobností kráľovského úradníctva. Bez týchto podkladov napríklad nemusí byť hneď zrejmé, že v roku 1607 spomínaný poslucháč jezuitskej Olomouckej univerzity, zapísaný v matrike študentov ako *Georgius Hrachowiczky Tyrnaviensis Ungarus* a v polovici 17. storočia na čele Uhorskej komory pôsobiaci *Georgius Rakoviczky*, resp. *Rakoviczky György*, ktorého zaznamenala staršia genealogická a archontologická literatúra, boli jedna a tá istá osoba.⁷

Pôvod rodu Rakovických sa dá predbežne genealogicky sledovať tri generácie pred spomínanou osobou, teda od prelomu 15. a 16. storočia. Jeho najstarší známi predkovia Gregor a jeho syn Jakub boli trnavskými mešťanmi, zámožnými mäsiarskymi majstrami a majiteľmi domov v centre mesta.⁸ Zaujímavý je pohľad na vývoj ich priezviska, ktoré

historiu a príbuzné spoločenské vedy, 2011, roč. 5, č. 2, s. 222-240; JANURA, Tomáš. Nepotizmus v správe Liptovskej stolice v 18. storočí. In *Historický časopis*, 2011, roč. 59, č. 3, s. 403-425; FEDERMAYER, Frederik. Nepotizmus a kariéra kráľovského úradníka v 17. storočí (Michal Partinger – radca a pokladník Uhorskej komory z pohľadu genealógie). In *Historický časopis*, roč. 69, č. 1, 2021, s. 49-82.

⁵ Publikované boli len jednotlivé štúdie o niekoľkých trnavských rodoch, ako napríklad: RÁBIK, Vladimír. Mestská kniha príjmov trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495. Trnava 2006, s. 32; ROHÁČ, Juraj. Armalista Pavol Holý z Hradnej. In ŠÍŠMIŠ, Milan (ed.). *Erbové listiny*. Martin 2006, s. 34-41; VEDRÖDY, Egon. Pavol Vedrödy († 1735). Posledný bratislavský mincmajster a jeho rodina. In *WOCH*, roč. II., 2014, s. 9-12. Trnavské šľachtické rody z polovice 17. storočia sú v lexikálnej podobe v stručnosti popísané v práci: FEDERMAYER, Frederik – PONGRÁCZ, Denis – STREŠŇÁK, Gábor – RAGAČ, Radoslav – TANDLICH, Tomáš. *Šľachta Bratislavskej stolice*. Bratislava 2004.

⁶ RÁBIK, Vladimír. Mestská správa Trnavy v stredoveku. In *Historické štúdie*, roč. 47, Bratislava 2013, s. 47-71; RÁBIK, Vladimír. *Mestská kniha Trnavy (1392/93) 1394-1530*. Trnava 2008, s. 58.

⁷ HELLEBRANDT, Árpád. Az olmüczben tanúlt magyarok 1590-1664. In *Történelmi Tár*, 1888, Budapest, s. 200; SZÖGI, László. Az olmützi egyetemen tanult magyarországi, erdélyi és horvátországi születésű hallgatók 1576-1850. In KOVÁCS, Péter (ed.). *Unger Máttyás emlékkönyv*. Budapest 1991, s. 200; NAGY, Iván. Magyarországi családdai és nemzékrendi táblákkal. IX., Pest 1862, s. 611; FALLENBÜCHL, Zoltán, Állami (királyi és császári) tisztségviselők a 17. századi Magyarországon. Budapest 2002, s. 261.

⁸ Prvý známy člen rodu Gregor sa spomína ako vlastník domu na „in Platea Stricta“ v susedstve domu zlatníka Vavrinca (Laurentius Aurifaber). Dnes ho nevieme presne lokalizovať, stál však niekde v bloku domov medzi Hlavným námestím a františkánskym kláštorom. Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava (ďalej ŠA Trnava, MG-Trnava, Daňový register, rok 1533, folio 2; MG-Trnava, Liber protocolli fassionalis 1546-1569, folio 107; RÁBIK, Mestská kniha príjmov, 2006, s. 148; BOTŤÁNKOVÁ, Mária. Ku topografii mesta Trnavy v 16. storočí. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnava okres a mesto*, Bratislava 1980, s. 96; Vladimír Rábik lokalizuje oba domy na tzv. Úzku ulicu (platea Augusta). RÁBIK, Mestská kniha Trnavy 2008,

spočiatku, počas 16. storočia, malo na mestské prostredie typickú formu označujúcu ich povolanie (*Lanio doložené 1557, Lanius Tyrnaviensis 1533-1561, Masar 1547, Mizaros 1570, Mészáros 1558-1579*). Na pramenných zmienkach je doložené v troch jazykových variantoch, hovorových reči, ktoré sa vtedy medzi trnavským mešťanstvom používali. Na zmienkach z rokov 1542, 1543 a 1547 sa krátko nato prvýkrát objavuje aj druhé priezvisko rodu – *Hrachowiczky, Hrakowitzky*. Spočiatku len ako tzv. obyvateľské prímeno, ktoré však neskôr úplne prevládlo a stalo sa v poslednej štvrtine 16. storočia jediným priezviskom rodu.⁹ Slovenský pôvod tohto priezviska naznačuje, že bolo s najväčšou pravdepodobnosťou odvodené od lokality Hrachovište (dobovo Hrachowicz) ležiacej severne od Trnavy v Nitrianskej stolici, neďaleko hradu Čachtice. Priezvisko síce navodzuje šľachtický pôvod, avšak s istotou vieme, že predkovia tohto rodu boli mešťania – remeselníci. Nie každé priezvisko odvodené od lokality muselo byť totiž šľachtické, takým ho robila až kombinácia s rovnakým predikátom (prídomkom) a urodzený pôvod jeho nositeľov. Spomínané priezvisko skôr poukazuje na regionálny pôvod predkov tohto trnavského mešťianskeho rodu. Vieme, že počas husitskej okupácie Trnavy sa mesto čiastočne vyľudnilo a následne, v druhej polovici 15. storočia ho kolonizovali aj rodiny z blízkeho okolia, prevažne slovenského pôvodu. Svedčia o tom priezviská mnohých trnavských mešťanov z prelomu 15. a 16. storočia.¹⁰

Príbuzenské prepojenia najstarších členov rodu

Výraznejšie do trnavskej mestskej správy prenikol až otec komorského úradníka Juraja Rakovického – Juraj Rakovický (Hrachovický) starší.¹¹ Začínal ako jeden z troch mestských komorníkov (v rokoch 1581 – 1583), stal sa mestským kapitánom (1590), špitálmajstrom (1592) a v rokoch 1586 – 1604 zasadal v senáte.¹²

s. 121. Gregorov syn Jakub získal v 40-tych rokoch 16. storočia iný dom v centre mesta. Podľa trnavských daňových súpisov z rokov 1548-1558 mal Jakub vo vlastníctve dom na Hlavnej hornej ulici (Platea magna superior, Obere Haupt Gasse), ktorý stál na začiatku ulice hneď za hornou mestskou bránou. ŠA v Trnave, MG-Trnava, Protocolli fassiones 1546-1569, folia 322; BOTŤÁNKOVÁ, Ku topografii mesta Trnavy, 1980, s. 104-105.

⁹ RÁBIK, Mestská kniha príjmov, 2006, s. 148; ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrátny protokol (1546-1569), folia 36, 39, 97, 107, 175; Magistrátny protokol (1569-1585), folia 70; MG-Trnava, Daňový register, rok 1533, folia 2, rok 1537, folia 2; MG-Trnava, Liber actorum iudiciarium (1558-1576), folia 39; MG-Trnava, Liber actorum iudiciarium (1558-1576), folia 69, 230; MG-Trnava, Liber protocolli fassionalis (1565-1569), folia 96, 185; BOTŤÁNKOVÁ, Ku topografii mesta Trnavy, 1980, s. 104.

¹⁰ Išlo o priezviská typu Senický, Krupinský, Lovčický, Bolerázky, Bohdanovský, Bohunický a pod. RÁBIK, Mestská kniha príjmov, 2006, s. 52.

¹¹ Jeho predkovia zastávali v správe mesta len nižšie posty. Jurajov otec Jakub Hrachovický bol spoločne so svojim otčimom Valentínom Vámosom zvolený do širšej mestskej rady, za tzv. volených mešťanov – centumvirov (obaja doložení 1547). Zaujímavé je, že Jakub zastupoval slovenskú komunitu, Valentín zase maďarskú časť mešťanstva. Neskôr Jakub ešte zastával v roku 1559 post mestského hospodárskeho správcu (questor aerarii). Získal ho po svojom svokrovi Bartolomejovi Wadászovi, ktorý post zastával do roku 1558. ŠA v Trnave, MG-Trnava, Liber protocolli fassionalis (1546-1569), folio 36-37; MG-Trnava, Liber protocolli fassionalis (1546-1569), folio 97, Magistrátny protokol (1555-1564), voľby do mestskej samosprávy, folia 23.

¹² ŠA v Trnave, MG-Trnava, Rationes camarae, rok 1592, folio 68, rok 1593, folio 85; Tamže, Magistrátne protokoly II./5. (1569-1586), II./6 (1595-1607), záznamy o voľbách do mestských orgánov, Archivum primatiale Esztergom, Hodnoverné miesto Ostrihomskej kapituly (ďalej APE, HMOK), Autentický protokol č. 8, s. 392; Tamže, Spisy, Capsa 22, fasc. 3.

Túto pozoruhodnú kariéru musíme popri nespochybniteľných osobnostných schopnostiach tohto popredného trnavského meštana pripísať aj príbuzenským väzbám jeho predkov. Cez rodinu Jurajovej matky Doroty Wadászovej sa totiž Rakovickovci dostali do najbližšieho príbuzenstva s osobami, ktoré stáli na čele mesta. Jej otec Bartolomej Wadász bol dlhoročný trnavský senátor a zastupujúci richtár mesta (1563).¹³ Jej sestra Eva Wadászová sa zase vydala za Jána Petranského, trnavského richtára (v rokoch 1580, 1583). Tento vplyvný ujec Juraja Rakovického st. mu mohol pomôcť v začiatkoch jeho kariéry v úradoch mesta. Zaujímavé je tiež, že ich jediný spoločný rok pôsobenia v senáte (1586) bol Rakovického prvým a zároveň u Petranského posledným. Akoby sa v správe mesta vystriedali a Juraj sa neskôr stal akýmsi pokračovateľom zastúpenia ich rodiny v tomto najvyššom orgáne mestskej správy. Pre ďalší spoločenský vzostup Rakovickovcov bolo dôležité, že senátor Bartolomej Wadász nemal mužských dedičov a tak sa stali jednými z dedičov jeho pomerne veľkých majetkov v meste.¹⁴

Národnostná pestrosť Trnavy v pomoháčskom období mala za následok mnohé spory pri obsadzovaní postov mestskej správy. Do konfliktu preto v roku 1551 zasiahol panovník Ferdinand I. a rozhodol, že všetky tri hlavné národnosti v Trnave (Slováci/Česi, Maďari, Nemci) mali mať rovnaké zastúpenie v orgánoch mesta. V dvanásťčlennom senáte boli každej z nich pridelené štyri senátorské miesta. Na čele mesta sa mali každý rok striedať richtári z inej národnosti, ktorí zároveň stáli na čele senátu.¹⁵ Rakovickovci patrili spočiatku do slovenskej komunity, za ktorú kandidovali do mestských úradov. Avšak keďže už Jakub po roku 1542 vyrastal v rodine otčima Valentína Vámosa, meštana maďarskej národnosti, rod sa stal rýchlo dvojazyčný slovensko-maďarský, čo neskôr utvrdili aj ďalšie príbuzenské prepojenia. Počas 17. storočia, keď rod prenikol medzi uhorskú nobilitu a príbuzensky sa previazal s rodinami významných šľachtických rodov maďarského pôvodu, maďarčina prevládala a stala sa rečou ich domácnosti.¹⁶ Vtedy sa postupne upravilo aj priezvisko rodu do ustálenej podoby (Hrachoviczky – Rachoviczky – Rahoviczky – Rakoviczky).¹⁷

V druhej polovici 16. storočia sa aj v Trnave začala šíriť reformácia. Mnohí poprední mešťania maďarského pôvodu sa stali kalvínmi (reformovaní), nemeckí a slovenskí mešťania zase evanjelikmi (a. v.). Katolíci si však napriek tomu udržali v meste svoju početnosť a z dôvodu podpory v meste sídliaceho vysokého uhorského katolíckeho duchovenstva,

¹³ APE, HMOK, Spisy, capsa 14, fasc. 3.

¹⁴ ŠA v Trnave, MG-Trnava, Rationes orphanales (1533-1583), folio 92, Liber protocolli fassionalis (1565-1569), folio 96, 185, Magistrátny protokol (1569-1585), folio 70; BOTŤÁNKOVÁ, Ku topografii mesta Trnavy, 1980, s. 104-105, 109.

¹⁵ ŠIMONČIČ, Jozef. Mojej Trnave. K dejinám Trnavy a okolia. Trnava, 1998, s. 161-162; JANKOVIČ, Vendelín. Ideové a spoločenské pomery v Trnave za sto rokov pred založením univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). Trnava 1988, zborník materiálov z konferencie Trnava 1238-1988. Bratislava 1991, s. 53; ŠPIESZ, Anton. Národnostný konflikt v Trnave roku 1709. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). Trnavský zborník I., Bratislava 1975, s. 99.

¹⁶ FEDERMAYER, Juraj Rakovický († 1657), 2013, s. 96.

¹⁷ Najlepšie je táto premena priezviska doložená na prameňoch k Jurajovi Rakovickom mladšom. Počas univerzitného štúdia bol zapísaný ešte ako Hrachowiczky (1607), po návrate zo štúdií bol v rokoch 1616 – 1622 pisárom komorských kníh zapisovaný ako Rahowiczky, Rachowiczky, Rackovicki, na poste trnavského podnotára sa Juraj sám podpísal ako Rachowiczky (obr. č. 1). Avšak po príchode do Prešporka a vstupe do služieb Uhorskej komory aj tento tvar priezviska postupne ustúpil a už čoraz častejšie sa podpísal len ako Rakoviczky. Túto podobu priezviska potom užívali aj jeho synovia v polovici 17. storočia. ŠA v Trnave, MG-Trnava, Rationes camarae, roky 1616-1622.

aj politickú moc v správe mesta.¹⁸ Dlhoročný trnavský senátor a richtár Juraj Rakovický (Hrachovický) starší († 1604) a jeho potomkovia ostali verní katolíckej cirkvi. Rodina patrila k oporám miestnej katolíckej komunity. To ocenil aj panovnícky dvor Rudolfa II., ktorý richtára za jeho aktívnu činnosť v správe mesta, predovšetkým v zápase s trnavskými kalvínmi o náboženský charakter mesta, obdaroval krátko pred rokom 1590 šľachtickým stavom.¹⁹

Juraj Rakovický mladší sa narodil okolo roku 1595 už ako šľachtic, do rodiny nobilitovaného mešťana. Rodina Rakovických (Hrachovických) však stále žila len v mestom prostredí a v tomto období ešte nemala žiadne bližšie rodinné ani spoločenské kontakty do prostredia starej rodovej šľachty. Jurajov otec, zvolený v rokoch 1595, 1598, 1601 a 1604 za trnavského richtára, patrila do najužšieho kruhu trnavských mestských elít.²⁰ Zomrel dokonca počas výkonu richtárskeho úradu dňa 23. decembra 1604.²¹ Jurajovou matkou bola Eva Moderdorfská (Moderdorffy), dcéra dlhoročného trnavského senátora Františka Moderdorfského († po 1580). Svojho manžela prežila a ako vdova sa spomína ešte aj v rokoch 1612 a 1615, teda na prahu kariéry jej jediného syna.²² Rakovickovci navyše cez toto manželstvo vstúpili do pokrvného zväzku s rodom snád' najstarších trnavských mešťanov (pôvodne Mogerdorffer), ktorý možno mal korene u najstarších dedičných richtárov mesta z 13. storočia.²³

V roku 1615 sa Juraj vrátil z univerzitných štúdií do rodnej Trnavy a prebral dedičstvo po otcovi.²⁴ Rozhodujúce pre jeho kariéru však bolo, že aj po strate otca ostali Rakovickovci v elitnom prostredí trnavského patriciátu. Hlavou ich rodiny sa stal nemecký senátor Daniel Hamarla († 1616), manžel Jurajovej staršej sestry Anny.²⁵ Daniel bol v senáte nominantom nemeckej komunity, niekoľkokrát stál na čele mesta na poste richtára. Trnavským richtárom a následne senátorom bol aj v rokoch 1615 a 1616, kedy sa rozhodovalo či jeho mladý švager Juraj Rakovický mladší vstúpi do služieb mesta a stane

¹⁸ Podrobnejšie k problematike: JANKOVIČ, Ideové a spoločenské pomery, 1991, s. 44-88.

¹⁹ Keďže je erbová a nobilitačná listina rodu Rakovických v súčasnosti nezvestná, dátum ich nobilitácie nevieme zatiaľ upresniť. Juraj Rakovický starší sa v dobových písomnostiach sa prvýkrát ako šľachtic spomína v rokoch 1590 a 1593. ŠA v Trnave, MG-Trnava, Deputatoria, kr.1; APE, HMOK, Autentický protokol, č. 9, s. 224. V tejto súvislosti je ale zaujímavé, že Juraja vôbec nespomínajú súpisy trnavskej šľachty a armalistov z rokov 1592 a 1601. Dôvod, prečo ho do zoznamov nezapisali, nepoznáme. ŠA v Trnave, MG-Trnava, Militaria, šk.1; Tamže, Kráľovské dekréty, šk. 7, inv. č.18.

²⁰ V richtárskej funkcii, na čele Trnavy, sa striedal s Martinom Cserödym za Maďarov a Tomášom Köblom a Danielom Hamerlom za Nemcov.

²¹ Od 3. januára 1605 jeho uvoľnený richtársky post dočasne zastupoval senátor Štefan Maróthy. Na riadnych voľbách toho roku ho následne vystriedal Martin Cserödy (záznam zo dňa 11. apríla 1605). ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrálny protokol (1595 - 1607), II./6, záznaky k voľbám do mestských orgánov k rokom 1604 a 1605.

²² ŠA v Trnave, MG-Trnava, Plenipotenciales, šk. 1, dokument z roku 1615; Tamže, Daňové súpisy, rok 1612.

²³ Išlo pravdepodobne o rod potomkov Kunchlina, vnuka Hencha, pôvodných nemeckých lokátorov a dedičných richtárov mesta Trnavy, ktorý používali predikát z Modranky/de Mogerdorf, Magerdorf. Nepochybými priamymi predkami rodu boli trnavskí stredovekí patricijovia Ulrich de Magerdorf (senátor 1404 - 1405), Jakub Magerdorffer (richtár 1455, 1463-1464) a Mikuláš Mogerdorffer (senátor 1507, 1525 - 1526). RÁBIK, Mestská kniha príjmov, 2006, s. 31-32; RÁBIK, c. d., Mestská správa Trnavy, s. 50, 61-71.

²⁴ ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrálny protokol II./7, s.281-282.

²⁵ Daniel Hamarla (Hamerl) bol synom Imricha Hamerlu (Pannicida alias Hamerle, Hamer), ktorý bol tiež členom trnavského senátu (doložený 1580) a neskôr mestským komorníkom (doložený 1585). V rokoch 1588 a 1589 sa rod spomína ako majiteľ záložných šľachtických majetkov v obciach v okolí Trnavy. APE, HMOK, Autentický protokol č. 4, s. 233-234, č. 8, s. 23, 117.

sa podnotárom mestskej kancelárie.²⁶ Mesto napokon tohto vzdelaného odchovanca jezuitských škôl prijalo do svojich služieb. Zhodou okolností sa tak stalo práve v tom istom roku, kedy jezuiti v samotnej Trnave otvorili kolégium s kvalitným gymnáziom. Trnavskí jezuitskí absolventi sa zakrátko stali najžiadanejšími kandidátmi do úradov v kráľovstve.²⁷ Nadriadeným Juraja Rakovického v trnavskej mestskej kancelárii, na poste hlavného notára bol spočiatku Matej Sylla, zakrátko nato Jakub Püspöky.²⁸

Vstup Juraja Rakovického do kráľovských služieb

Na prelome rokov 1621/1622 došlo k obnove činnosti, čiastočnej reorganizácii a predovšetkým personálnemu doplneniu úradníctva Uhorskej komory. Počas obsadenia uhorskej metropoly vojskami kniežaťa Gabriela Bethlena, neskôr zvoleného uhorského kráľa, bola totiž prerušená činnosť tohto najvyššieho kráľovského úradu finančnej a hospodárskej správy kráľovstva (v období október 1619 – máj 1621).²⁹ Keďže niektorí pôvodní komorskí úradníci v spomenutom období neprejavili dostatok lojality voči vládnucej dynastii, kráľovská správa ovládaná viedenským dvorom si z toho vyvodila jednoznačné závery a začala riadne preverovať kandidátov. Medzi novo prijímanými zamestnancami Uhorskej komory už boli len preverení prohabsburskí katolícki kandidáti. Neraz išlo o mladých absolventov jezuitských univerzít.

Napriek tomu, že Trnava bola pomerne dlhé obdobie obsadená bethlenovskými vojskami, mnohí predstavitelia tamojšej mestskej samosprávy, samozrejme najmä spomedzi katolíckej časti mešťanstva, ostali verní habsburskému dvoru. Istotne tu zohrávali úlohu aj blízke kontakty na predstaviteľov uhorskej katolíckej hierarchie a osobitne dvor arcibiskupa Petra Pázmanya. Vernosť vláde Ferdinanda II. musela osvedčiť aj trnavská mestská kancelária, keďže obom jej čelným predstaviteľom ponúkli v roku 1622 lukratívnu a spoločensky dôležitú prácu v kráľovských službách. Hlavným trnavským mestským notárom bol vtedy vzdelaný právnik Jakub Püspöky. Išlo o skúseného úradníka, ktorý post v Trnave zastával síce krátko (od roku 1617), ale už predtým vykonával iné dôležité funkcie podobného charakteru, ako napríklad post notára Prešporskej stolice (1615 – 1617). V rokoch 1619 zastupoval Trnavu na zasadaniach tavernického súdu. O jeho lojálnosti voči uhorskej katolíckej strane nemohlo byť pochyb, veď Jakub v mladosti pracoval na dvore ostrihomskeho arcibiskupa, kardinála Františka Forgácha, bol verejným notárom činným v cirkevných záležitostiach, tiež notárom cirkevného súdu a právne služby poskytoval aj Ostrihomskej kapitule.³⁰ V lete 1622 bol Püspöky jedným z vyslancov mesta Trnavy

²⁶ FEDERMAYER, Juraj Rakovický († 1657), 2013, s. 96; ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrálny protokol II. /7 (1611-1627), s. 281-282, 415.

²⁷ Pozri k téme: FEDERMAYER, Frederik. Uplatnenie prvých študentov Trnavskej univerzity v uhorskej spoločnosti (1635/36-1651/52). Dizertačná práca HÚ SAV, Bratislava 2002.

²⁸ Len pre informáciu, ročný plat trnavského hlavného notára bol 125 zl. a podnotára 65 zl. (údaj za rok 1620), resp. 175 zl. a 55 zl. (údaj za rok 1621). ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrálny protokol (1611-1627), s. 233; Tamže, Rationes camarae, 1620, 1621.

²⁹ V tejto súvislosti je zaujímavý súpis z 18. októbra 1619, ktorý bol vyhotovený po obsadení hlavného mesta Prešporka vojskami sedmohradského kniežaťa a uhorských stavov. Zaznamenal vyše 40 kráľovských úradníkov, šľachticov a prelátov, ktorí ostali v meste a pripojili sa (mnohí samozrejme len formálne) ku konfederantom. AMB, MB, Spisy, 3k. 74, lad. 42/III.

³⁰ FEDERMAYER, Frederik. Rody starého Prešporka, Bratislava 2003, s. 250; APE, HMOK, Spisy, caspa 21, fasc. 4, 8; Tamže, Autentický protokol č. 12, s. 296; SNA, HMBK, Spisy, capsa 35, fasc. 3.

na dôležitom krajinskom sneme v Šoproni, počas ktorého uhorské stavy akceptovali vládu Ferdinanda II. nad Uhorskom.³¹ Nepochybne tam pre seba ale aj mesto Trnavu obnovil staré a získal nové spoločenské kontakty na najdôležitejších politických predstaviteľov kráľovstva, u ktorých po tomto sneme už postupne začali dominovať katolícki hráči.

V roku 1622 skúseného právnika Jakuba Püspökyho povýšili a ponúkli mu prácu v kráľovských službách. Vymenovali ho na dôležitý post kráľovského korunného fiškála (*Director causarum regalium et coronae fiscalis*). Korunný fiškál mal na starosti najmä štátnu právnu agendu. Veľká časť právnych sporov, ktoré viedol alebo ku ktorým sa vyjadroval sa dotýkala kráľovských majetkov, čo malo za následok jeho úzku spoluprácu s Uhorskou komorou. Pracovné kontakty s touto inštitúciou si vyžadovali jeho trvalý pobyt v hlavnom meste kráľovstva, čo Püspöky riešil usadením sa v Prešporku.³²

Podobne ako notárovi Püspökymu, aj jeho mladému trnavskému zástupcovi Jurajovi Rakovickému mladšiemu, bola sprostredkovaná práca v kráľovských službách. V roku 1622 mu ponúkli miesto priamo v Uhorskej komore, konkrétne post podtajomníka komorskej kancelárie. Išlo už o pomerne vysokú pozíciu, obvykle sa kariéra v komore začínala na nižších postoch notárov, pisárov, pomocných účtovníkov, či koncipientov. Ak spomenieme, že už nasledujúci rok sa Juraj stal dokonca riadnym tajomníkom, je to prekvapujúce. Poukazuje to na jeho vynikajúcu odbornosť, dobré referencie, ale isto aj na vplyvných „patrónov“ vo vedení komory. V čase, keď sa rozhodovalo o Jurajovom zamestnaní v komorskej kancelárii, zasadali v komorskej rade, teda v vedení Uhorskej komory až dvaja Trnavčania (Gašpar Partinger, Fridrich Hermann).³³ Obaja boli pôvodne trnavskí senátori (za nemeckú národnosť), určite tak veľmi dobre poznali nielen jeho vtedy už nebohého otčima, bývalého richtára Daniela Hamarlu, ale nepochybne osobne aj samotného Rakovického. Ten totiž ako trnavský podnotár často zastupoval v senáte neprítomného notára Püspökyho.

O odbornej spôsobilosti Juraja Rakovického viesť kanceláriu Uhorskej komory tiež nemohla byť pochybnosť. Predtým zastával post trnavského podnotára vyše 6 rokov. Od svojho nadriadeného Jakuba Püspökyho sa istotne veľa naučil, ako aj od svojho švagra, tiež významného právnika Bernarda Literáta Vistokyho. Toho vzhľadom na Püspökyho časté politické aktivity mimo Trnavy, mesto viackrát poverilo, aby zastupoval funkciu hlavného mestského notára (spom. 1619, 1622). Čo sa však týka bežnej administratívy kancelárie, bol to práve Juraj Rakovický, kto viedol väčšinu zápisov do mestských kníh a spisov. Aj napriek nepriaznivým okolnostiam (vojenská okupácia mesta) sa Rakovický osvedčil a bola s jeho činnosťou spokojnosť. Treba tiež spomenúť, že prešiel aj náročnými „skúsenosťami“, ako boli napríklad trnavské procesy s bosorkami (1619), kde ako pisár mestského súdu zapisoval vypočúvania svedkov a vyšetrovaných, samozrejme aj po ich mučení. Hlavnú obvinenú tam vtedy odsúdili a upálili.³⁴ Post trnavského podnotára Juraj

³¹ ŠA v Trnave, MG-Trnava, Missiles, šk. 54b, listy z júna a júla 1622 mestu Trnave.

³² FEDERMAYER, Rody starého Prešporka, 2003, s. 250. Podľa súpisu zo začiatku roka 1624 obýval časť domu dedičov nebohého komorského radcu Františka Nagymihályho († pred 1622) na vtedajšej Dlhej, dnešnej Laurinskej ulici.

³³ FEDERMAYER, Gašpar Partinger († 1630), 2012, s. 223, 227-228.

³⁴ BESSNYEY, József (szerk.). A magyarországi boszorkányság forrásai II. Budapest 2000, s. 335-349; SZENTGYÖRGYI, Rudolf. A magyar-szlovák kétnyelvűség változatai egy XVII. századi boszorkányperben. In HOFFMANN, István – JUHÁSZ, Dezső (szerk.). Nyelvi identitás és a nyelv dimenziói. Debrecén – Budapest 2007, s. 329-343.

Rakovický opustil k 1. augustu 1622, kedy už dva týždne patrilo ku komorským úradníkom. Mesto mu vyplatilo 30 zl. prislúchajúci plat za 7 mesiacov tohoročnej služby a zakrátko angažovalo jeho nástupcu – Petra Pyskyho. Koncom augusta opustil post hlavného notára aj Jakub Püspöky a tiež odišiel do Prešporka. Zaujímavé je, že mesto neprijalo nového hlavného notára, ale post len dočasne nechalo zastupovať Bernardom Literátom Vistokym, ako už vyššie spomíname, manželom sestry Juraja Rakovického.³⁵ Aj to dokresľuje rodinné vzdelanecké zázemie, v ktorom sa tento mladý trnavský vzdelanec od začiatku svojej kariéry pohyboval. Ako zaujímavosť môžeme na tomto mieste spomenúť, že Juraj od svojho švagra Bernarda získal aj svoje prvé osobné pečatidlo.³⁶

Kariéru Juraja Rakovického v službách Uhorskej komory, spočiatku vo vedení komorskej kancelárie, neskôr v komorskej rade a napokon v samotnom riadení tejto dôležitej kráľovskej inštitúcie, v tejto štúdii nebudeme bližšie popisovať. Už sme sa tejto problematiky dotkli v spomínanej predchádzajúcej štúdii.³⁷ V tomto texte sa pokúsime bližšie objasniť genealogické súvislosti, teda príbuzenské a spoločenské väzby, ktoré mohli byť za tak úspešnou kariérou tohto potomka trnavských mešťanov a mäsiarskych majstrov.

Príbuzenské prepojenia Rakovickovcov s uhorskou nobilitou

V roku 1618, teda pár rokov po návrate zo štúdií do rodného mesta, sa mladý trnavský podnotár Juraj Rakovický oženil. Výber jeho nevesty už bol iný ako u jeho meštianskych predkov. Jeho mladá nevesta Helena Aranyassyová pochádzala zo starobylého šľachtického rodu zo Žitného ostrova.³⁸ Teda z pomerne spoločensky vzdialeného prostredia, v akom sa doposiaľ meštianski Rakovickovci príliš nepohybovali. Ako si takúto manželku našiel? Je pravdepodobné, že v pozadí tohto výberu stáli rodiny vtedajších Jurajových nadriadených v mestskej kancelárii Mateja Syllu a Jakuba Püspökyho. Vdova mestského notára Mateja Syllu a Jurajova nastávajúca nevesta boli totiž sesternice. Rovnako aj Püspökyho manželka Anna Vizkelethyová bola zase sesternicou Fružiny Vizkelethyovej, matky spomínanej Rakovického nevesty Heleny.

Ak by sme Helenu nepreskúmali genealogicky, mohli by sme sa nazdávať, že išlo len o bežnú zemiansku dcéru. V skutočnosti ale pochádzala z rozvetveného príbuzenstva šľachtických elít pôsobiacich vo vtedajšej uhorskej metropole Prešporku. Medzi jej predkami nachádzame viacero významných osôb vtedajšieho Uhorska. Helenin nebohý otec Pavol Aranyassy († 1618) bol prefektom prešporského hradného panstva, často sídlil priamo na kráľovskom hrade. Jej starý otec Krištof Aranyassy z Hubíc (de Gomba) bol zase činný v stoličnej správe a dosiahol aj funkciu prešporského podžupana. Aranyassyovci teda na prelome 16. a 17. storočia patrili k relatívne vplyvnej stoličnej šľachte. Ešte spoločensky významnejší bol Helenin starý otec po matke, Jakub Vizkelethy († 1597), ktorý zastával post zástupcu palatínskeho miestodržiteľa. Jeho bratom bol barón Tomáš Vizkelethy († 1611), podtaverník a následne prednosta (administrátor) Uhorskej komory. Zastával teda post, ktorý neskôr získal na vrchole kariéry aj náš Juraj Rakovický. Významní boli aj žijúci

³⁵ ŠA v Trnave, MG-Trnava, Rationes camarae, rok 1622.

³⁶ Išlo o pečatný prsteň s oválnou gemou zobrazujúcu výjav z antickej mytológie. Jeho otlaky sú doložené najprv u Bernarda Vistokyho (1609) a následne aj u Juraja Rakovického (1617). ŠABA, AM, MG-Modra, Missiles, šk. 109, inv. č. 1363; ŠA v Trnave, MG-Trnava, Testamenta, šk. 2, fasc. 5/13.

³⁷ FEDERMAYER, Juraj Rakovický († 1657), 2013, s. 92-96 (kariérny postup).

³⁸ APE, HMOK, autentický protokol č. 12, s. 563.

príbuzní Heleny Aranyayssyovej, predovšetkým cez rodinu Vizkelethy – Matej Beléczy († po 1623) kastelán prešporského hradu a jeho syn vplyvný jezuita Peter Beléczy († 1649), rektor Trnavskej univerzity, ďalej mošonský podžupan Juraj Szombathely († 1636), od roku 1626 radca Uhorskej komory či barón Štefan Dóczy († 1629), popredný magnát a od roku 1625 snemom zvolený Strážca uhorskej kráľovskej koruny.³⁹ Išlo teda o mimoriadne vplyvné príbuzenstvo, cez ktoré, len nedávno nobilitovaní, pôvodne meštianski Rakovickovci získali spoločenský kapitál a akceptáciu aj v prostredí uhorskej rodovej šľachty.

Samozrejme Jurajov rodinný život a kariérny príbeh sa nevyvíjali len priamočiaro k úspechu. Žil totiž vo veľmi pohnutých a nebezpečných časoch, takže rýchlo prišli aj smutné udalosti. Manželka Helena Aranyassyová mu zomrela veľmi mladá. Stalo sa tak pravdepodobne v súvislosti s udalosťami vojenského ťaženia sedmohradských vojsk, počas ktorých bola obsadená aj Trnava. Rakovickovci opustili mesto a Juraj istý čas pobýval v pevnosti Nové Zámky. Aj keď jeho prvé manželstvo trvalo len krátko, Jurajovi ostal z neho syn František a to bolo dôležité. Cez tohto potomka sa jeho rodina natrvalo dostala medzi spomínané šľachtické príbuzenstvo. Navyše mladý František sa stal dedičom aranyassyovskej kúrie v Hubiciach (dobovo Gomba), ktorá sa tak stala prvým vidieckym šľachtickým sídlom rodu.⁴⁰ Samotní Rakovickovci sa zaradili k podielníkom šľachtických majetkov po vymretých rodoch Vizkelethy a Rávoniyi, čím sa tento pôvodne meštiansky rod dokázal čiastočne odpútať aj majetkovo od meštianskeho prostredia. Už neboli len rodom nobilitovaných meštianskych armalistov, ale rodom s reálnymi šľachtickými majetkami.⁴¹

Spomenuté príbuzenské kontakty z prvého manželstva umožnili v roku 1624 vdovcovi Jurajovi Rakovickému, vtedy už tajomníkovi Uhorskej komory, zapýtať si nevestu z spoločensky vyšších šľachtických kruhov. Jeho novou, druhou manželkou sa stala Alžbeta, dcéra Jána Vizkelethyho zo Zavaru, významného člena dvora popredného katolíckeho magnáta Mikuláša Esterházyho, krajinského sudcu, od roku 1625 uhorského palatína. Hoci Juraj Rakovický už vtedy trvalo býval v uhorskej metropole, sobáš sa tu nekonal, ale na vidieckych majetkoch nevesty.⁴² Preto nepoznáme jeho presný dátum. Vieme však, že vedenie Uhorskej komory si uctilo svojho dôležitého zamestnanca a dňa 17. septembra 1624 mu k svadbe darovalo pozlátý pamätný pokál.⁴³ Tento dátum môže byť časovo blízky s dňom Rakovického druhej svadby, pretože pokál odovzdali z komory pozvaní hostia priamo na svadobnej slávnosti.

Jurajov nový svokor Ján Vizkelethy patrila k najdôležitejším úradníkom Esterházyho dvora. Ako hlavný správca (prefectus) jeho všetkých majetkov, mal pravidelný prístup

³⁹ Rod Vizkelethy mal od konca 16. storočia dom v hlavnom meste na Dlhej ulici. FEDERMAYER, Rody starého Prešporka, 2003, s. 188-189.

⁴⁰ SNA, HMBK, Autentický protokol č. 32, s. 348, č. 33, s. 100, 122, č. 34, s. 132; APE, HMBK, Autentický protokol č. 12, s. 563, 681.

⁴¹ Okrem veľmi vzdialených majetkov v Slavónsku to bola v Prešporskej stolici ležiaca osada Ón (Ónfalva). V roku 1622 cisár a uhorský kráľ Ferdinand II. vydal na ňu potvrdzujúcu kráľovskú donáciu pre dedičov Jakuba Vizkelethyho. V privilégii je spomínaná medzi dedičmi aj Helena, manželka Juraja Rakovického. K dedičstvu po Vizkelethyovcov patrila aj veľký dom v hlavnom meste. APE, HMOK, Autentický protokol, č. 12, s. 421, 563, č. 13, s. 5, 41; Kol. autorov: Šľachta Bratislavskej stolice. Luigi, Bratislava 2004, s. 32; Magyar nemzeti levéltár - Magyar országos levéltár (ďalej MNL - MOL), Király könyvek, č. 7, s. 121-122.

⁴² FEDERMAYER, Rody starého Prešporka, 2003, s. 201-202. V roku 1624 Juraj Rakovický býval v dome šľachtica Michala Iványiho, prešporského krajčírskoho majstra na Dlhej, dnešnej Laurinskej ulici, teda neďaleko svojho bývalého trnavského nadriadeného Jakuba Püspökyho.

⁴³ FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségszélők, 2002, s. 261.

k svojmu patrónovi, palatínovi Mikulášovi Esterházymu, ktorý bol medzi rokmi 1625 – 1645 rozhodujúcim hráčom uhorskej politiky. Keďže palatín mal dôležité a niekedy aj rozhodujúce slovo pri mnohých personálnych nomináciách v krajine, nový manželský zväzok tak Rakovickému umožnil, mať cez svokra istý kontakt na vtedajšie mocenské centrum v kráľovstve. Opäť sa ukazuje, ako boli manželské zväzky dôležité najmä pre kráľovských úradníkov s neurodzeným pôvodom, prinášali im spoločenský kapitál, ovplyvňujúci ich ďalšiu úradnícku kariéru.⁴⁴ Aj druhé Jurajovo manželstvo však trvalo len krátko. Spreádzalo ho mimoriadne náročné obdobie v kráľovstve a pokračovanie vojenského konfliktu viedenského panovníka Ferdinanda II. a sedmohradského kniežata G. Bethlena. V roku 1626 sa krajinou presúvali vojská oboch súperov, plienilo sa a šírili sa aj nákazlivé choroby. Hoci nemáme presné informácie o príčinách úmrtí Rakovického manželiek, obe zomreli veľmi mladé a nemôžeme vylúčiť istý súvis s vtedajšou situáciou v kráľovstve. V roku 1627 bol už Juraj opäť vdovcom a nebohá Alžbeta mu zanechala tiež len jedno dieťa, druhorodeného syna Ignáca. V roku 1630 síce Jurajov bývalý svokor Vizkelethy zomrel, avšak, keďže sa jeho vdova vydala za Jána Nyékyho, prvého tajomníka palatínskej kancelárie, kontakt na palatínsky dvor tak ostal pre rodinu Rakovických naďalej zachovaný.⁴⁵

Dvaja maloletí synovia potrebovali matku a tak Juraj zanedlho vstúpil do tretieho manželského zväzku. Dňa 30. januára 1628 sa v Prešporku, zosobášil s Annou Partingerovou, najmladšou dcérou nebohého prešporského richtára Mateja Partingera, z jeho posledného manželstva so Žofiou Ernleitterovou.⁴⁶ Jurajova tretia manželka pochádzala z iného spoločenského prostredia, ako jeho predchádzajúce životné partnerky. Išlo o príslušníčku jedného z najvýznamnejších prešporských patricijských nobilitovaných rodov, blízku príbuznú viacerých prešporských senátorov. Tento výber jasne poukazuje na skutočnosť, že Juraj Rakovický sa už odpútal od rodnej Trnavy a stal sa, ako komorský úradník, obyvateľom metropoly Prešporka. Spestrilo sa aj jazykové prostredie v ktorom žil. Pokiaľ jeho prvé dve manželky boli nepochybne Maďarky a v rodine sa hovorilo po maďarsky, teraz do ich rodinného prostredia vstúpila aj nemecká reč. Anna bola totiž nemecky hovoriaca patricijka a touto rečou hovorilo primárne aj jej celé meštianske prešporské príbuzenstvo. Rakovický s nemčinou určite problém nemal, však v mladosti študoval v Olomouci a jeho otčimom bol dlhé roky trnavský Nemec Hamarla.

Prešporskí Partingerovci mali prekvapivo veľa spoločného s Rakovickovcami. Pôvodne to bol tiež mäsiarsky rod, ktorý počas 16. storočia vynikol v mestskej správe. Jeho príslušníci podobne spoločensky postupovali, obsadili miesto v mestskom senáte, post richtára a nakoniec sa uchádzali aj o nobilitáciu. Šľachtický titul získali v roku 1582, teda rovnako ako Rakovickovci od panovníka Rudolfa II.⁴⁷ Je veľmi pravdepodobné, že rodičia manže-

⁴⁴ Podrobne o palatínskom dvore: DUCHOŇOVÁ, Diana. Palatín Mikuláš Esterházy a jeho dvor. Bratislava 2013.

⁴⁵ APE, HMOK, Autentický protokol č. 14, s. 318, 379; ŠA v Bratislave, Župa Bratislavská I, Sedria, A-III., šk. 1, num. 78.

⁴⁶ Svadba sa konala v dome kráľovského úradníka trnavského rodáka Lukáša Eckera, na Hlavnom námestí. Informácie o mieste a presnom dátume slávnosti máme z pozvania, ktorým Juraj Rakovický pozval na svoju svadbu prešporských kanonikov. SNA, Archív Bratislavskej kapituly, III. časť, Korešpondencia, šk. 15, fasc. 6. Podrobný pohľad na kariéru a životný príbeh Lukáša Eckera: Pozri pozn. č. 2.

⁴⁷ FRANK, Karl Friedrich von. Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichische Erblande bis 1806, sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum Alt-österreichischen Adels-Lexikon 1823-1918. IV, Schloss Senftenegg, 1973, s. 58; FEDERMAYER, Rody starého Prešporka, 2003, s. 75, 183, 187.

lov, teda Juraj Rakovický starší a Matej Partinger sa osobne poznali. Boli nielen vekovo rovesníci, ale napríklad v roku 1595 stáli ako richtári na čele oboch miest, teda Trnavy, resp. Prešporka. Najvyšší predstavitelia týchto dvoch politicky najvýznamnejších kráľovských miest sa nepochybne často stretávali, pri politických konzultáciách, zasadaniach súdov, ale isto aj pri mnohých spoločenských udalostiach.

Našli sme však aj jeden podstatný rozdiel medzi týmito dvoma rodmi. Za pozornosť určite stojí, že hoci samotná Anna Partingerová bola katolíčka (po katolíckej matke), jej starší súrodenci a ich potomkovia boli naopak veľmi aktívni prešporskí evanjelici, ktorí stáli v popredných pozíciách tejto komunity v meste. Annin nebohý najstarší brat Ján Partinger († 1621) bol dokonca inšpektorom miestnej evanjelickej cirkvi. Evanjelickú časť jej príbuzenstva však pomerne brutálne zasiahla morová epidémia (1621). Skonali vtedy takmer všetci dospelí mužskí členovia rodu, takže o niekoľko rokov neskôr, v čase jej svadby s Rakovickým už nemala táto evanjelická časť jej príbuzenstva žiadny spoločenský vplyv v hlavnom meste.⁴⁸ Príbuzenské spojenie s evanjelickými Partingerovcami tradičnou vernosťou Rakovickovcov ku katolíckej cirkvi nijako neotriaslo. Aj po odchode z Trnavy a usadení sa v hlavnom meste ostali aktívnymi katolíkmi. Dokonca Juraj Rakovický v roku 1635 zastával post rektora mariánskej kongregácie, ktorá bola založená len pred pár rokmi predtým pri jezuitskom kolégiu na podporu rekatolizačného snaženia v metropole. Prvým rektorom sa v roku 1630 stal kardinál Peter Pázmány.⁴⁹ Naopak treba zdôrazniť, že Rakovickovci patrili v Prešporku k aktívnym podporovateľom jezuitov, Jurajova manželka Anna a neskôr aj ich zať Juraj Horváth-Kissevich im dokonca darovali majetky v okolí mesta.⁵⁰ Majetkové pomery rodu sa totiž práve tretím Jurajovým sobášom veľmi zlepšili. Rakovickovci sa stali podielníkmi dedičstva po troch významných prešporských rodoch – Partinger, Lerchenfelder a Ernleitner. Anna Partingerová zdedila po svojom starom otcovi Valentínovi Ernleitnerovi, dlhoročnom radcovi Uhorskej komory podiel na veľkom lerchenfelderovskom dome na Hlavnom námestí.⁵¹ Tento starobyľý stredoveký patricijský vežový dvor, prestavaný v období renesancie na šľachtické mestské sídlo, sa stal po roku 1628 rezidenciou Rakovickovcov v hlavnom meste (obr. č. 2). Podľa daňových súpisov z polovice 17. storočia išlo o jeden z dvoch najväčších súkromných domov v metropole. Okolo roku 1650 v ňom mali byty (poschodia, časti domu) viacerí spríbuznení prešporskí šľachtici ako spolumajitelia – radca Uhorskej komory Juraj Rakovický, jeho švagor Eliáš Partinger, kráľovský radca a tridsiatnik v Mosonmagyaróvári Marek Walticher, pokladník Uhorskej komory Imrich Ordódy a lekárnik Juraj Mauritz.⁵²

⁴⁸ Podrobnejšie informácie o konfesijnom a spoločenskom prostredí rodu Partinger v Prešporku na prelome 16. a 17. storočia publikujeme v štúdií: FEDERMAYER, *Nepotizmus a kariéra*, 2021, s. 49-82.

⁴⁹ Juraj Rakovický patrili k zakladajúcim členom spomínanej mariánskej kongregácie (od 5. 12. 1629), jej členmi sa neskôr stali aj ďalší členovia rodiny, ako napríklad Jurajova manželka Anna (1629), dcéra Anna Františka (1651) či ich syn Martin (1661). Pozri originál protokolu bratstva, uložený v knižnici Seminára cirkevných dejín Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave (CMB F, XVIII R 36, s. 195, 662, 843, 885).

⁵⁰ HALKO, Jozef – ROJKA, Ľuboš. *Dejiny jezuitov v Bratislave do roku 1773*. Trnava 2015, s. 49, 84.

⁵¹ Išlo o veľký päťposchodový vežový dom na Hlavnom námestí, stojaci hneď vedľa tzv. mestského Zeleného domu. FEDERMAYER, *Rody starého Prešporka*, 2003, s. 152-155.

⁵² AMB, MB, Spisy, Ladula 39, kr.67, daňové súpisy šľachtických domov 1650-1660.

Prekvapivé a podivuhodné vymretie rodu

Trnavčan Juraj Rakovický mladší dosiahol významné úradné postavenie a z toho vyplývajúcu spoločenskú prestíž. Svoju kariéru kráľovského úradníka spojil s Uhorskou komorou, v ktorej službách zotrval vyše tri desaťročia. Získal postupne dôležité posty v jej štruktúre, viedol komorskú kanceláriu, ako radca zasadal v komorskej rade a nakoniec sa dostal aj na čelo tohto najvýznamnejšieho kráľovského úradu sídliaceho v metropole Prešporku. Spomedzi rodov pochádzajúcich z trnavského meštianstva sa tak Rakovickovci stali jedny zo spoločensky najúspešnejších, aspoň pre obdobie raného novoveku. Keďže Jurajovi sa podarila aj sobášna stratégia a jeho manželstvá boli tiež plodné na potomkov, všetko nasvedčovalo tomu, že rod sa bude neskôr úspešne rozvíjať. Predovšetkým piati synovia, ktorí vyrástli z neistého dojčensko-detského veku, znamenali v tomto ohľade značný rodový kapitál.

Osud tohto rodu však bol prekvapivo iný. Len pár rokov po smrti tohto vysokého kráľovského úradníka, skončili aj nádeje celého rodu. Okolnosti, za ktorých sa tak stalo nemôžeme nazvať inak ako podivuhodné. Ak by sme chceli byť dramatickí, tak by sme mohli aj použiť slovo „ako by boli prekliati“. Ťažko odhadnúť, či pri procese s trnavskými bosorkami za začiatku Jurajovej kariéry takéto slová od niektorej z obvinených nezazneli. Ale vráťme sa k faktom ich rodového príbehu.

Ak odhliadneme od Jurajových detí, ktoré zomreli v dojčenskom veku, čo nebolo v tom období nič nezvyčajné, tak prvým synom, ktorý mu zomrel už vo vyššom veku bol Ignác z jeho druhého manželstva. Vieme, že sa tak stalo niekedy po roku 1634. Presný dátum nepoznáme, z dôvodu nezachovania sa katolíckych cirkevných matrik zomretých v Prešporku z týchto rokov. Pre Rakovickovcov znamenala jeho smrť istú spoločenskú stratu, pretože bol ich rodinným prepojením na dvor palatína Mikuláša Esterházyho. Už sme spomínali, že Ignácov starý otec Ján Vizkelethy († 1630) bol hlavným prefektom majetkov spomínaného palatína a mal na jeho dvore významné postavenie. Chlapca mal rád a vo svojej poslednej vôli ho urobil jedným zo svojich dedičov.⁵³ Toto spoločenské prepojenie sa smrťou Ignáca istotne oslabilo.

Nepochybne veľký záľ spôsobil Jurajovi odchod jeho prvorodeného syna Františka, ktorý bol pripravovaný na kariéru kráľovských službách. Keďže ako jediný z jeho vtedy žijúcich synov bol (cez matku) pokrvne priamo spriaznený s poprednými a starobylými uhorskými šľachtickými rodmi, bola u neho perspektíva, že po úspešnej kariére postúpi na spoločenskom rebríčku a azda aj dosiahne na barónsky titul. Na takýto vysoký spoločenský postup jeho otec, vzhľadom pre svoj len meštiansky pôvod, zrejme v tom období ešte reálne neuvažoval. Mladý František Rakovický bol na kariéru zodpovedne pripravovaný, študoval u jezuitov (Prešporok, Trnava), neskôr tiež vo Viedni. Po štúdiu sa objavil aj pri úrade palatína Pálffyho, označený ako *homo palatinalis* (spom. 1649, 1650).⁵⁴ Otec mu však pripravil pôdu na kariéru v kráľovských službách a úradoch. František v nich pracoval 15 rokov, spočiatku v Uhorskej komore a následne v rôznych kráľovských tridsiatkových staniciach. Naposledy už v hlavnom meste na poste kontrolóra prešporského tridsiatnika.⁵⁵ Cieľom jeho otca bolo kariéru svojho prvorodeného syna smerovať do úradov v uhorskej metropole. Tam on sám mal nielen najlepšie styky, ale reálne aj rozhodovacie kompetencie

⁵³ APE, HMOK, Autentický protokol č. 14, s. 42, 164, 302.

⁵⁴ SNA, HMBK, Spisy, caps 6, fasc. 14, caps 22, fasc. 2,9.

⁵⁵ FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselő, 2002, s. 261.

a mohol tak synovi naďalej významne pomáhať. Aj po smrti otca by tak František mohol pokračovať v úspešnom príbehu Rakovických v kráľovských službách.

Nestalo sa tak. Uprostred roka 1655 tento mladý šľachtic, nádej rodu, náhle zomrel, stále bezdetný vo veku 36 rokov.⁵⁶ Dôvod smrti nám nie je známy. Pre jeho otca Juraja táto náhla strata musela byť o to ťažšia, pretože paradoxne rok 1655 bol v jeho kariére najúspešnejším. Už tretím rokom bol komorským administrátorom, následne riaditeľom a panovník Ferdinand III. ho práve menoval kráľovským radcom (*in numerum verorum Consiliarorum Hungaricorum recipitur*), čím prenikol medzi elitu uhorskej nobility.⁵⁷ V hlavnom meste v tomto roku pulzoval spoločenský život, veď Prešporok vtedy hostil na dlhé mesiace samotného panovníka s celým dvorom, zasadal tu krajinský snem a konala sa korunovácia novej kráľovnej a následne mladého nasledovníka na tróne – Leopolda I. Rakovickovci mali svoju rezidenciu priamo na Hlavnom námestí, teda priamo v centre diania.⁵⁸ Týchto spoločenských a politických udalostí a festivít sa však rodina nemohla plne zúčastniť, teda istotne nie od dňa, kedy došlo k úmrtiu ich prvorodeného dediča.

Na sklonku kariéry patrila Rakovický k najskúsenejším a najváženejším úradníkom Uhorskej komory. Počas rokov 1652 – 1655, kedy často dlhé obdobie nebol menovaný komorský prednosta, stál v pozícii najstaršieho radcu, resp. komorského riaditeľa fakticky na čele tohto významného kráľovského úradu.⁵⁹ V 17. storočí sa v kráľovstve ustálilo zaradenie komorského prednostu ku krajinským hodnostárom, resp. barómom krajiny, pričom na jeho mene sa vyžadovala aj istá dohoda uhorských stavov. Ak vymenovaný prednosta ešte nepatrila medzi magnátov, panovník ho povýšil do dedičného barónskeho stavu. Tak sa to udialo v roku 1645 a 1654 pri komorských prednostoch Gašparovi Lippayovi a Michalovi Majthényim, krátko pred ich menovaním, ako aj v roku 1655 pri Štefanovi Zichym, pár dní po jeho menovaní.⁶⁰ Juraj Rakovický síce na post prednostu nakoniec nedosiahol, panovník ho však menoval riaditeľom komory, čo bol post s takmer rovnakými výkonnými kompetenciami. Akurát o jeho menovaní cisár rozhodol sám, bez spolurozhodovania stavov. Juraj ostal riaditeľom aj neskôr, v období po vymenovaní prednostu, čím sa stal druhým mužom komory.⁶¹ Dosiahnutá pozícia v komore umožnila Rakovickému využiť vyššie popísanú prax a uchádzať sa na sklonku kariéry predsa len o povýšenie do barónskeho stavu. Hoci patrila k oddaným úradníkom cisára, čo na viedenskom dvore dobre vedeli, v jeho prípade však vec baronátu komplikovali dve okolnosti. Rakovickovci, napríklad na rozdiel od Majthényiovcov, či Zichyovcov, nemali šľachtický rodový pôvod, ale ich predkovia boli mešťania, čo nepridávalo ich urodzenosti. Ani svojou relatívnou

⁵⁶ FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselők, 2002, s. 261.

⁵⁷ Menovaný bol 17. septembra 1655. MNL-MOL, Magyar kamarai levéltár, Benignae resolutiones E 21, folio 28.

⁵⁸ Snemové zasadania hornej tabule sa v roku 1655 konali v prešporskom tzv. Zelenom dome (Grünstübl), ktorý stál hneď vedľa domu Rakovickovcov na Hlavnom námestí. PÁLFFY, Géza. Miesta konania uhorských snemov v Prešporku a Šoproni v 16. a 17. storočí (K ranonovovekým dejinám symbolickej politickej komunikácie). In WOCH, roč. 1., 2013, s. 18.

⁵⁹ Upravenie obdobia kedy riadil Uhorskú komoru uvádzame: FEDERMAYER, Juraj Rakovický († 1657), 2013, s. 92.

⁶⁰ FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselők, 2002, s. 187, 368; ILLÉSSY, János – PETTKÓ, Béla. A Királyi könyvek. 1527-1867. Budapest 1895, s. 128, 133, 240.

⁶¹ Úradné písomnosti Uhorskej komory z rokov 1655 – 1657 boli vydávané v mene a pod podpismi prednostu, riaditeľa a radcov komory. Pozri: ŠA v Trnave, AM, MG-Modra, Dekréty Uhorskej komory, šk. 50, inv. č. 1044; APE, Archivum Saeculare I., Acta radicalia et Protocollaria, X. (196), fasc. 26-29.

nemajetnosťou Juraj veľmi medzi magnátov nezapadal. Nevlastnil žiadne panstvo, dokonca ani žiadny väčší šľachtický statok, čo bolo u magnáta priam povinnosťou. Zdá sa však, že napriek týmto nepriaznivým okolnostiam bol panovník Ferdinand III. predsa len Rakovickému naklonený a v tejto záležitosti mu nakoniec ukázal svoju priazeň. Najprv ho vymenoval za riadneho kráľovského radcu (1655) a následne povýšil do magnátskeho stavu (26. 6. 1656), avšak pravdepodobne s obmedzením len na jeho osobu.⁶² Upresniť to nevieme, pretože privilégium je v origináli zatiaľ nedostupné a keďže ho nezapísali do kráľovských kníh, nepoznáme jeho text. Faktom však je, že tak Rakovický posledné dva roky svojho života, ako aj neskôr jeho vdova, používali osobnú titulatúru určenú už magnátom (*Generosus et Magnificus Dominus, Nemzetes és Nagyságos Úr*).⁶³ Povýšenie dokladajú aj sfragistické pramene. Po menovaní za kráľovského radcu si Juraj Rakovický, ako komorský riaditeľ, nechal vyhotoviť nové úradné typárium. V kruhopisovom poli obsahovalo legendu: G: RAKO: S: C: RQue: M. C. ET C. H. D. (*Georgius Rakoviczky Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis Consiliarius er Camerae Hungariae Director*).⁶⁴ O rok nato, v roku 1656, si k nemu zadovážil ešte jedno nové súkromné typárium. S luxusným spracovaním pečatného obrazu (motív heraldického klenotu) a iniciálovou legendou G. R. L. B. (*Georgius Rakoviczky Liber Baro*), ktorá jednoznačne už u neho dokladá používanie bavorského titulu.⁶⁵

Keď v roku 1657 komorský riaditeľ Juraj Rakovický ležal na smrteľnej posteli, zanechal stále ešte troch dospelých synov zo svojho tretieho manželstva. Umieral teda s vedomím, že jeho rod bude pokračovať. Mládenci absolvovali na gymnáziách jezuitskú výchovu a boli náležite pripravení na svoj kariérny vstup. Aj po smrti otca mal rod v Uhorskej komore mnoho dobrých kontaktov a tak bola nádej, že Rakovickovci sa kariérne nestratia. O významnom a váženom postavení ich otca medzi komorským úradníctvom svedčí aj malá epizóda z jeho posledných pracovných aktivít. Keď sa už Juraj Rakovický pár mesiacov pred svojou smrťou necítil dobre a nemohol každodenne odchádzať do budovy komory na zasadania komorskej rady, rozhodli sa komorskí radcovia, že mu vyjdú v ústrety. Rokovania rady presunuli priamo do jeho domu na Hlavnom námestí, čo bol nepochybný akt veľkej úcty a rešpektu k tomuto dlhoročnému komorskému úradníkovi.⁶⁶ Veď mnohí z vtedajších mladších zamestnancov komory mohli za svoje zamestnanie v tomto úrade vďačiť práve príhovoru od Rakovického.

Na tomto mieste treba ešte pripomenúť, že mladí Jurajovi synovia – Martin, Štefan a Michal Rakovickovci, z jeho posledného tretieho manželstva, boli zároveň vnukmi prešporského richtára Mateja Partingera. V ich žilách teda z polovice kolovala krv najvýznamnejších miestnych nemeckých patricijských rodov. Ak by im aj nevyšla kariéra v kráľovských službách, vždy tu bola možnosť využiť aj túto druhú stranu ich príbuzenstva a uplatniť sa v mestskej správe hlavného mesta. Veď napríklad pokrvné prvostupňové sesternice mladých Rakovickovcov boli manželkami takých vplyvných prešporských mestských hodnostárov, ako boli richtári Eliáš Maurach a Andrej Segner či mešťanosta Jakub Auer. Práve v druhej polovici 17. storočia sa otvárali významné kariérne možnosti v správe

⁶² Österreichisches Staatsarchiv, Finanz und Hofkammerarchiv, Sammlungen und Selekte, Familienakten, R-5.

⁶³ SNA, HMBK, Prot. 44, s. 206-208.

⁶⁴ SNA, Archív Bratislavskej kapituly, III. časť, Spisy, šk. 16, fasc. 60.

⁶⁵ Slovenský banský archív, šp. prac. SNA, Hl. komorskogrófsky úrad, Spisy, Ordinaria, šk. 444, dekrét z 12. 1. 1657.

⁶⁶ MNL-MOL, Magyar kamarai levéltár, E 1, Protocollum consilii (1652 – 1671), folio 59 a nasl.

mesta, pretože panovnícky dvor tlačil na väčšie zastúpenie katolíkov v prešporskom senáte. Takto sa napríklad v roku 1659 na post senátora dostal Gašpar Lausser, hlavný uhorský kráľovský poštmajster. Lausser, posledný člen popredného miestneho patricijského rodu, bol cez Partingerovcov príbuzný Rakovickovcov a komorský radca Juraj Rakovický mu ako mladému šľachticovi pomohol presadiť sa v kráľovských službách.⁶⁷

Po otcovej smrti sa nakoniec do kráľovských služieb presadil najstarší zo žijúcich synov – Martin Rakovický. Od roku 1658 zastával ten istý post kontrolóra kráľovskej tridsiatkovej stanice v Prešporku, pri výkone ktorého zomrel jeho starší brat František.⁶⁸ Mladší zo synov Štefan Rakovický sa rozhodol pre vojenskú kariéru a najmladší Michal Rakovický ešte ukončoval štúdium. Šťastie do tejto rodiny sa však už nevrátilo. Práve naopak, o pár rokov nastalo najsmutnejšie vyvrcholenie príbehu Rakovickovcov. V roku 1663 Osmanská ríša opäť napadla Uhorsko. V letných mesiacoch sa pri Ostrihome začala osmanská armáda pripravovať na ťaženie do Horného Uhorska. Narýchlo sformované uhorského vojsko sa pokúsilo Osmanov zastaviť, utrpelo však ťažkú porážku. Na uhorskej strane vtedy bojovalo aj veľa mladých šľachticov a mešťanov z Prešporka. Prítomní boli aj Štefan Rakovický a jeho bratranec Ján Ferdinand Auer, syn nebohého mešťanostu Jakuba Auera a Anny Partingerovej. Ten sa po bitke dostal do zajatia, odviekli ho do Konštantinopolu, no po čase ho vykúpili a on o svojom zajatí spísal pozoruhodný denník.⁶⁹ Mladý Rakovický toľko šťastia v nešťastí už nemal. Domov sa nevrátil, zahynul pri obrane vlasti.⁷⁰

Synovia komorského riaditeľa Juraja Rakovického zomierali veľmi mladí, zväčša slobodní a bezdetní. Len Martin Rakovický, ako najstarší a po roku 1657 hlava rodiny, sa z nich stihol oženiť. Jeho výber však opäť nebol šťastný. Našiel si krásavicu, do ktorej sa zamiloval. Mladá sirota, len 16-ročná deva sa nazývala Johanka Čechotovská. Jej rodový pôvod bol veľmi špecifický. Pochádzala totiž z moravského protestantského exulantského šľachtického rodu, ktorému boli v roku 1622 na Morave skonfiškované majetky. Rod Čechotovských ušiel do Uhorska a tu sa usadil na Záhori, na majetkoch Czoborovcov. Johankin otec Mikuláš pôsobil ako familiár Imricha Czobora staršieho, popredného protestantského magnáta.⁷¹ Martinova nevesta teda okrem svojej krásy nepriniesla do manželstva významný spoločensko-politický kapitál, ani žiadne majetky. Navyše protestantské rodinné zázemie Johanky nebolo tým ideálnym príbuzenstvom, ktoré by katolícki Rakovickovci vtedy chceli prijať medzi seba. Medzi rodinami bol navyše aj jeden konfliktný moment. V roku 1647 palatín skonfiškoval majetky Skaličana Karola Mužíka, pôvodom moravského exulanta, ktorý sa predtým pridol k rákociho povstalcovi. Časť z týchto majetkov palatín daroval práve Jurajovi Rakovickému. Problémom bolo, že spomínaný Karol Mužík bol švagrom Mikuláša Čechočovského a teda ujcom Johanky. Rody Mužík a Čechotovský proti tejto konfiškácii protestovali, pretože sa dotkla aj spoločných rodových majetkov.⁷² Istotne táto udalosť nevedla k priateľstvu s Rakovickovcami, skôr naopak. Ktovie, ak by ešte žil Martinov otec Juraj Rakovický, či by s výberom tejto nevesty súhlasil.

⁶⁷ Podrobne o kariére Gašpara Laussera a o rode Lausser: FEDERMAYER, Lausser. 2016.

⁶⁸ FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselő, 2002, s. 261.

⁶⁹ LUKINICH Imre. Auer János Ferdinand naplója, Budapest 1923.

⁷⁰ SNA, HMBK, Spisy, capsa 67, šk. 160, fasc. 7 (rozdelenie pozostalosti Štefana Rakovického).

⁷¹ Czoborovci darovali rodine Čechočovských menší majetok Šaštíne – Strážach, kde Mikuláš Čechočovský a jeho potomkovia žili. APE, HMOK, Spisy, šk. 69, capsa 40, fasc. 6.

⁷² APE, HMOK, Spisy, capsa 6, fasc. 8.

Johanka sa síce pred svadbou písomne zaviazala, že bude manžela milovať a stane sa katolíčkou, nevieme, či to naozaj myslela úprimne. Faktom je, že novým nástrahám spoločenského sveta hlavného mesta odolať nedokázala. Po svadbe v roku 1662 ju Martin Rakovický uviedol do prešporskej šľachtickej spoločnosti. Istotne sa chcel popýšiť krásnou mladou manželkou. Johanka však začala koketovať s prešporskými aristokratmi a jeden z nich, čerstvý vdovec gróf Gabriel Palocsay, záložný majiteľ devínskeho panstva, sa do nej zamiloval. Martin Rakovický sa tomuto bohatému grófovi nemohol spoločenských vplyvom a ani majetkovo vyrovnáť a tak sa jeho manželstvo rýchlo dostalo do krízy. Vzniknutá situácia nakoniec skončila tragicky. Počas návštevy mladého páru Rakovickovcov na hrade Devín, Martin Rakovický násilne zomrel. Čoskoro sa začal šíriť chýr, že bol zavraždený, čo umocnila aj rýchla a utajená svadba jeho vdovy Johanky s grófom Palocsayom. Martinovi súrodenci dali celý prípad na súd. Vyšetrovanie sa naťahovalo, vplyvný gróf sa pokúšal vyhnúť spravodlivému trestu. Nakoniec však bol odsúdený, stratil majetky a zomrel, podobne ako Johanka, opustený a v zabudnutí.⁷³ Tragédiou však najviac utrpeli Rakovickovci, ktorí opätovne, v priebehu necelého desaťročia, stratili významného mladého mužského člena a hlavu rodu. Martin Rakovický, podobne ako jeho nebohý brat František, mal rozbehnutú kariéru v kráľovských službách a mal byť nádejou Rakovickovcov do ďalšieho obdobia. Z tejto osudovej rany sa už rod nespamätal. Jeho novou hlavou, ktorá následne rozhodovala o všetkých dôležitých rodinných a aj majetkových záležitostiach, sa už stal prirozený Martinov švagor, komorský tajomník Juraj Horváth-Kissevich, manžel jeho sestry Anny Františky Rakovickovej. Tej v roku 1661 previedla svoje majetkové podiely na prešporských majetkov aj jej matka Anna Partingerová.⁷⁴

Na konci roka 1664 už z mužských členov rodu ostal len najmladší, vtedy 26-ročný Michal Rakovický. Jeho život a pôsobenie ostáva pre nás tak trochu záhadné. Vieme, že na prešporskom jezuitskom gymnáziu nadobudol riadne vzdelanie (študoval tam v rokoch 1650 – 1654), avšak potom o ňom pramene zväčša mlčia. Azda ešte pred smrťou bratov Štefana a Martina vstúpil do služieb na niektorý z aristokratických dvorov, čo bola v tej dobe pomerne bežná prax, predovšetkým pre synov, ktorí neboli prvorození. Faktom je, že o Michalovi je veľmi málo zmienok. Po smrti brata Štefana sa pri delení jeho pozostalosti dňa 18. júna 1664 spomína, že získal bratov meč. Keď po vražde Martina Rakovického palatín František Wesselényi nariadil dňa 28. novembra 1664 zhabanie majetkov Johanky Čechotovskej a odovzdanie ich rodine, Michal sa vôbec nespomína. Majetky mali odovzdať Martinovmu švagrovi Jurajovi Horváth-Kissevichovi, jeho manželke Anne Františke Rakovickovej a Jurajovi Makayovi, tajomníkovi palatína. V nasledujúcom palatínovom mandáte dotýkajúcom sa tejto problematiky z 12. decembra 1664 už Michal opäť vystupuje.⁷⁵ Zmienku, ktorá by poukazovala na kariéru alebo profesné pôsobenie Michala Rakovického v tomto a v nasledujúcich rokoch sme ale nenašli.

V roku 1668 sa Michal spomína už ako nebohý a bolo teda zrejmé, že prešporský šľachtický rod Rakovických pôvodom z Trnavy, vymrel.⁷⁶ Z detí komorského radcu prežili už

⁷³ Podrobnejšie o tejto tragédii a následnom súde: ŠÁTEK, Jozef. Janka Čechotovská (1646-1675). Osud jednej exulantskej rodiny. In Slavín, Historická ročenka, 1969, roč. 3, s. 44-53; Pramene: SNA, HMBK, Autentický protokol č. 45, s. 27, 167-169, 232-233; AMB, MB, Magistrálny protokol 2a. 11, s. 171-173, 185-186, 281-282; MNL - MOL, Libri regii, č. 13, s. 480-481.

⁷⁴ SNA, HMBK, Autentický protokol č. 44, s. 206-208.

⁷⁵ APE, HMOK, Spisy, caps 7, fasc. 3; SNA, HMBK, šk. 160, Spisy, caps 31, fasc. 17, caps 67, fasc. 7.

⁷⁶ AMB, MB, Magistrálny protokol 2a. 11, s. 363.

len dve dcéry – Anna Františka a Margita. Obe sa vydali za úradníkov Uhorskej komory. Staršej dcére schvaľoval a vyberal ženíchov ešte otec Juraj Rakovický a tak sa jej manželmi stali významnejší úradníci Uhorskej komory – Imrich Lethenyey († 1651) a následne vyššie spomínaný Juraj Horváth-Kissevich. Mladšia Margita sa vydávala až v roku 1663, a jej manželom sa tak stal len nižší komorský úradník, šľachtic Žigmund Pongrácz. Po odvovení okolo roku 1668 sa vydala za Jána Bondora, spoločensky už len málo významného šľachtica, hoci ešte stále pracovníka Uhorskej komory. Bola to posledná svadba v šľachtickom rode Rakovických a nevýznamné postavenie ženícha dokladá ich rýchly spoločenský úpadok, po smrti komorského riaditeľa Juraja Rakovického a jeho syna Martina.

Je pozoruhodné, ale ani Jurajove dcéry nedokázali zabezpečiť potomstvo rodu, aspoň po ženskej línii. Prvé manželstvo Anny Františky s komorským radcom Lethenyeyom trvalo krátko a bolo bezdetné, v druhom s Jurajom Horváthom-Kissevichom sa jej síce narodili traja potomkovia, ale tí zomreli ešte v detskom veku.⁷⁷ Anna Františka zomrela krátko pred rokom 1680. V tomto roku totiž jej pozostalý manžel odovzdal jezuitom ich dom so záhradou na Panenskej ulici v Prešporku, s odkazom, že si to takto želala jeho nebohá manželka. Keď Horvátha-Kissevicha v roku 1686 panovník Leopold I. povýšil za baróna, spomínal sa ten už len ako bezdetný vdovec.⁷⁸ Zdá sa, že najplodnejšia z Jurajových detí bola mladšia dcéra Margita. Podľa zmienok z rokov 1669 a 1681 sa z jej potomkov vyššieho detského veku dožili traja – Mária, Zuzana a Michal, ktorých mala v prvom manželstve so Žigmundom Pongráczom.⁷⁹ V roku 1681 sa spomínajú ako úplné siroty a ich tútorom bol ujec Juraj Horváth-Kissevich, vdovec po Anne Františke Rakovickej. Osudy jediných pokrvných potomkov (vnuka a vnučiek) Juraja Rakovického sú len problematicky rekonštruovateľné. Keďže spomínaný tútor predal podiely ich nebohej matky na prešporskej rezidencii Rakovickovcov rodu Ordódy, zdá sa, že sa už s ich pôsobením v metropole nepočítalo. Vieme len, že pre najstaršiu Máriu Pongraczovú vybral jej tútor život mníšky. Prijala meno Klára a stala sa novickou prešporských Uršulínok. O osudoch jej sestry Zuzany a brata Michala, ktorý mal v roku 1681 už 16 rokov nie sú zmienky. Ak by sa však dožil dospelosti a mal aj potomkov, istotne by sa neskôr domáhal, ako jediný mužský dedič, dedičstva po starom otcovi. O tom však nie sú žiadne doklady, predpokladáme preto, že aj on pomerne mladý zomrel.

Smrťou oboch Jurajových dcér, Anny Františky († pred 1680) a Margity († 1669), šľachtický rod Rakovických vymrel po meči aj praslici. A nielen to. Zdá sa, že komorský riaditeľ Juraj Rakovický, napriek trom manželstvám a desiatim písomne doloženým potomkom, napokon nezanechal žiadneho svojho pokrvného nasledovníka, cez ktorého by rod pokračoval. Veľký päťposchodový dom na Hlavnom námestí, ktorého významná časť patrila Rakovickovcom, prešiel majetkovo po smrti komorského riaditeľa baróna

⁷⁷ Išlo o syna Andreja Adama (*1656 v Prešporku) a dcéru Uršulu (*1668 v Prešporku). Najdlhší vek dosiahla dcéra Anna Barbora (*1659 v Prešporku, krstný otec prepošť Tomáš Pálffy), ktorá sa ešte spomína aj v roku 1666 a dožila sa teda minimálne 7 rokov. Štátny archív v Bratislave, Zbierka cirkevných matrik, Bratislava, r. k. farnosť sv. Martin, matriky pokrstených, SNA, HMBK, autentický protokol č. 43, s. 653; AMB, MB, Magistrátny protokol 2a. 11, s. 258.

⁷⁸ AMB, MB, Majetkové prevody 4M. 10, s. 46; CSOMA, József. Lomniczai Kissevich-Horváth (báró és család nemes). In KOMÁROMY, András – PETTKÓ, Béla (szerk.). Nagy Iván családörténeti értesítő, II., Budapest 1900, s. 104-105.

⁷⁹ SNA, HMBK, Spisy, caps 24, fasc. 10; AMB, MB, Spisy, šk. 92, Lad. 47/E; AMB, MB, Magistrátny protokol 2a. 11, s. 458.

Juraja Horváth-Kissevicha koncom 17. storočia do držby barónskeho rodu Medňanských. Mimochodom dom bol známy tým, že v ňom dlhodobo strašilo a mal aj prezývku – Dom duchov (Spukhaus, Geisterhaus).⁸⁰ Ktovie, ako to naozaj bolo, akosi to však naozaj sedí aj k príbehu rodu Rakovických.

Genealógia rodu:

Najstarší známy predok rodu: **A. LANIUS** Gregor, *cca 1480-1490, † medzi 1542-1543, trnavský mešťan, mäsiarsky majster, manželka: N. N. , 1543 spom. ako vdova, neskôr manželka trnavského mešťana Valentína Vámosa⁸¹, potomkovia: **A1.**

A1. LANIUS (*MÉSZÁROS dictus HRACHOWICZKY*) Jakub, *cca 1510-1520, † medzi 1564-1570 v Trnave, člen vonkajšej mestskej rady, trnavský questor aerarii (1559), manželka: Dorota WADÁSZ, *..., † okolo 1572 v Trnave, dcéra Bartolomeja Wadásza, trnavského senátora, mestského kapitána a zastupujúceho richtára⁸², potomkovia: **a1.-a2.**

a1. HRACHOVICKÝ (*HRACHOWICZKY alias MÉSZÁROS*) Juraj senior, *cca 1550, † 23. december 1604 v Trnave, richtár a senátor Trnavy, manželky: I. Anna N.⁸³, † po 1582, II. Eva MODERDORFFY, † po 1615, dcéra Františka Moderdorfského (Moderdorffy), trnavského senátora, potomkovia: od prvej manželky **b1.**, od druhej manželky **b2.- b3.**

a2. HRACHOVICKÁ Žofia, *..., † po 1574, manžel: Bartolomej AINZAG⁸⁴

b1. RAKOVICKÁ N.⁸⁵, † pred 1617, manžel: Tomáš KLUBNIK z Nemeckej Ľupče, † pred 1608, kráľ. tridsiatnik a richtár Skalice.⁸⁶

b2. RAKOVICKÝ (*Rahowiczky, Rakoviczky*) Juraj junior, *cca 1595 – † medzi 22. augustom a 10. decembrom 1657, podnotár mesta Trnavy, kráľovský radca, tajomník, radca a riaditeľ Uhorskej komory, manželky: I. svadba v roku 1618, Helena ARANYASSY, *..., † okolo 1622, dcéra Pavla Aranyassyho z Hubíc⁸⁷ a Eufroziny Vizkelethyovej, II. svadba v roku 1624, Alžbeta VIZKELETHY, *..., † okolo 1627, dcéra Jána Vizkelethyho zo Zavaru⁸⁸ a Anny Csúthyovej, III. svadba 31. I. 1628 v Prešporku, Anna PARTINGER, *..., † po 1662,

⁸⁰ PORTISCH, Emil. Geschichte der Stadt Pressburg – Bratislava. Pressburg – Bratislava 1933, s. 272-274; FAUST, Ovidius. Zo starých zápisníc mesta Bratislavy, Vedecké listy mesta Bratislavy, Bratislava 1933, s. 221-224.

⁸¹ Valentín Vámos, trnavský mešťan, člen širšej mestskej rady (1547), mestský štvrtník (1561). ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrálny protokol (1555-1564), folio 298.

⁸² Bartolomej Wadász, trnavský mešťan a funkcionár mestskej správy. Zvolený bol do mestského senátu (doložený 1546-1564), zastával post mestského kapitána (1551), hospodárskeho správcu (1557-1558) a zastupujúceho richtára (1563). ŠA v Trnave, MG-Trnava, Magistrálny protokol (1555-1564), záznamy o voľbách do senátu.

⁸³ Priezvisko, ani rodový pôvod Anny nepoznáme.

⁸⁴ ŠA v Trnave, MG-Trnava, Liber protocollis fassionalis (1565-1569), folio 96.

⁸⁵ Krstné meno nepoznáme.

⁸⁶ Tomáš KLUBNIK († 1617) príslušník trnavského šľachtického rodu, pôvodom z banských miest. Usadil sa v Skalici, kde zastával post správcu kráľovskej tridsiatkovej stanice (doložený 1602) a bol zvolený aj za senátora a richtára Skalice (1609). Po smrti sa tutorom jeho maloletých detí stal Juraj Rakovický. FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselő, 2002, s. 159; ŠA v Trnave, MG-Trnava, Rationes camarae, 1598, folia 65; ŠA v Skalici, MG-Skalica, Kniha testamentov, č.16 (1617-1694), s. 49.

⁸⁷ Pavol Aranyassy z Hubíc (de Gomba), prefekt prešporského hradného panstva († medzi 1614-1618).

⁸⁸ Ján Vizkelethy zo Zavaru († 1630) prefekt majetkov palatína Mikuláša Esterházyho.

dcéra Mateja Partingera⁸⁹ a Žofie Ernleitnerovej, potomkovia: od prvej manželky **c1.**, od druhej manželky **c2.**, od tretej manželky **c3.** – **c10.**

b3. RAKOVICKÁ Anna, *..., † po 1629, manželia: I. Daniel HAMARLA⁹⁰, † 1616, senátor a richtár mesta Trnavy, II. Bernard Literát VISTOKY⁹¹, † pred 1629, právnik, kráľ. prokurátor, podnotár a zastupujúci hlavný notár mesta Trnavy.

c1. RAKOVICKÝ (*Rakoviczky*) František, *1619, † 1655, kontrolór (contrascriba) kráľovskej tridsiatkovej stanice v Prešporku

c2. RAKOVICKÝ (*Rakoviczky*) Ignác⁹², *1. II. 1626 v Prešporku, † po 1634

c3. RAKOVICKÁ Anna Františka, *cca 1632, † medzi 1679-1680, manželia: I. svadba 2. X. 1650 v Prešporku, Imrich LETHENYÉY z Szentgyörgyvölgye († 1651), radca a hlavný účtovník Uhorskej komory⁹³, II. svadba v roku 1652, Juraj HORVÁTH-KISSEVICH, barón (1686), tajomník, radca a riaditeľ Uhorskej komory, kráľovský radca.⁹⁴

c4. RAKOVICKÝ (*Rakoviczky*) Martin, *1634, † september 1664 na hrade Devín (zavraždený), kontrolór (contrascriba) kráľovskej tridsiatkovej stanice v Prešporku, manželka: svadba v roku 1662, Johanka ČECHOTOVSKÁ († 1675), dcéra Mikuláša Čechotovského z Čechotovic a Anny Munkovej z Ejvančíc, neskôr manželka grófa Gabriela Palocsaya (sv. 1664 vo Viedni).

c5. RAKOVICKÝ (*Rakoviczky*) Štefan, *1636, † 1663/1664 bol zajatý, resp. následne zomrel vo vojne s Osmanskou ríšou

c6. RAKOVICKÝ (*Rakoviczky*) Jakub, *9. VII. 1637 v Prešporku, † ... (ako dieťa)

c7. RAKOVICKÝ (*Rakoviczky*) Michal, *5. IX. 1638 v Prešporku, † medzi 1664 – 1668, posledný mužský člen rodu.

c8. RAKOVICKÁ Regina, *1642, † ... (ako dieťa)

⁸⁹ Matej Partinger († 1612) príslušník významného prešporského patricijského rodu, pôvodne úradník Dvorskej komory, potom prešporský mestský komorník (1581/1582), od roku 1588 člen prešporského senátu, mešťanosta (1599-1601) a richtár (1592-1595/96, 1606-1608/09). O rode Partinger: FEDERMAYER, Nepotizmus a kariéra, 2021, s. 49-82.

⁹⁰ Daniel Hamarla (Hamar, Hammerle), † október 1616, trnavský mešťan a obchodník s plátnom, trnavský mestský komorník (1595-1596), od roku 1598 člen senátu, mestský kapitán (1599) a richtár (1600, 1603, 1607, 1612, 1615). V roku 1591 získal uhorskú nobilitu. ÁLDÁSY, Antal: A Magyar nemzeti múzeum könyvtárának címereslevelei, II. zv., Budapest 1923, s.242.

⁹¹ Bernard Vistoky († pred 1629), vzdelanec, pôvodom z obce Vištuk v Prešporskej stolici. Zastával post trnavského mestského podnotára (1599-1600), modranského mestského fíškála a následne pôsobil v Trnave a Prešporku ako advokát a kráľovský prokurátor. AMB, MB, Magistrátny protokol 2a.7, s.333,367; ŠA v Trnave, MG-Trnava, Missiles, kr.31, rok 1618, šk. 61, rok 1629; Tamže, Magistrátny protokol II./7, s.281-282; SNA, HMBK, caps 26, fasc.1.

⁹² APE, HMOK, Autentický protokol. č.13, s.88. V roku 1623 vek dieťaťa (4 roky) overil jeho príbuzný a tútor Matej Beléczy, švager vtedy už nebohej manželky Juraja Rakoviczkého mladšieho.

⁹³ Imrich Lethenyey († 1651) zadunajský šľachtic, hlavný účtovník a radca Uhorskej komory. Vlastník domu na Kapitulskej ulici. FEDERMAYER, Rody starého Prešporka, 2003, s. 71; FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségsviselők, 2002, s. 175.

⁹⁴ Juraj Horváth-Kissevich († okolo 1690) barón, radca a riaditeľ Uhorskej komory. Príslušník spišsko-abovského šľachtického rodu, syn Michala Horvátha-Kissevicha a Alžbety Soosovej z Raškoviec. Hlavný dedič prešporských majetkov rodu Rakovických. FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségsviselők, 2002, s. 137.

c9. RAKOVICKÁ Margita, * okolo 1645, † 1669, manželka: I. svadba 4. II. 1663 v Prešporku, Žigmund PONGRACZ (Pongratz), † okolo 1668, koncipista Uhorskej komory⁹⁵, II. Ján BONDOR, † po 1681, notár kancelárie Uhorskej komory.⁹⁶

c10. RAKOVICKÁ Eva Helena, *2. V. 1649 v Prešporku, † ...(dátum neznámy)

Zoznam použitých prameňov a literatúry:

Archívy:

Prímási Levéltár Esztergom (Archivum Primatiale Esztergom), Archivum Saeculare I., Fond Acta radicalia et Protocollaria

Prímási Levéltár Esztergom (Archivum primatiale Esztergom), Fond Hodnoverné miesto Ostrihomskej kapituly

Archív mesta Bratislavy, Fond Mesto Bratislava

Magyar nemzeti levéltár - Magyar országos levéltár, Fond Király könyvek

Magyar nemzeti levéltár - Magyar országos levéltár, Fond Magyar kamarai levéltár

Österreichisches Staatsarchiv, Fond Finanz und Hofkammerarchiv

Slovenský banský archív, špec. prac. SNA, Fond Hlavný komorskogrófský úrad

Slovenský národný archív, Fond Archív Bratislavskej kapituly

Slovenský národný archív, Fond Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly

Štátny archív v Bratislave, Fond Župa Bratislavská I.

Štátny archív v Bratislave, Zbierka cirkevných matrik.

Štátny archív v Trnave, Fond Magistrát mesta Trnavy

Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Modra, Fond Magistrát mesta Modra

Monografie a zborníky:

ÁLDÁSY, Antal: A Magyar nemzeti múzeum könyvtárának címereslevelei, II. zv., Budapest 1923.

BESSENYEY, József (szerk.). A magyarországi boszorkányság forrásai II. Budapest, 2000.

BRINDZA, Peter. Trenčianska mestská elita a jej genealogické väzby v storočí stavovských povstaní. Stropkov – Trenčín- Lysá pod Makytou, 2015.

DUCHOŇOVÁ, Diana. Palatín Mikuláš Esterházy a jeho dvor. Bratislava, 2013.

FALLENBÜCHL, Zoltán, Állami (királyi és császári) tisztségviselők a 17. századi Magyarországon. Budapest, 2002.

FEDERMAYER, Frederik. Uplatnenie prvých študentov Trnavskej univerzity v uhorskej spoločnosti (1635/36-1651/52). Dizertačná práca HŮ SAV, Bratislava 2002. (rkp.)

FEDERMAYER, Frederik a kol. Magnátske rody v našich dejinách. Bratislava 2012.

FEDERMAYER, Frederik. Lausser. Príbeh meštianskeho rodu. Bratislava 2016.

FEDERMAYER, Frederik – PONGRÁCZ, Denis – STREŠŇÁK, Gábor – RAGÁČ, Radoslav – TANDLICH, Tomáš. Šľachta Bratislavskej stolice. Bratislava 2004.

FRANK, Karl Friedrich von. Standeserhebungen und Gnadenakte für das Deutsche Reich und die Österreichische Erblande bis 1806, sowie kaiserlich österreichische bis 1823 mit einigen Nachträgen zum Alt-österreichischen Adels-Lexikon 1823-1918. IV, Schloss Senftenegg, 1973.

HALKO, Jozef – ROJKA, Ľuboš. Dejiny jezuitov v Bratislave do roku 1773. Trnava 2015.

⁹⁵ Žigmund Pongracz († 1668), šľachtic, jeho príslušnosť k známemu liptovsko-trenčianskemu šľachtickému rodu Pongráczovcov je otázná. Pôvodne pisár (1650 – 1659), následne koncipista Uhorskej komory (1660-1668). FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselők, 2002, s. 250.

⁹⁶ Ján Bondor († po 1681) príslušník drobného armalistického rodu pôvodom zo Serede, ktorý získal v roku 1617 nobilitu. V rokoch 1650-1655 študoval na trnavskom jezuitskom gymnáziu, následne bol v rokoch 1665-1669 notárom a pisárom kancelárie Uhorskej komory. FALLENBÜCHL, Állami (királyi és császári) tisztségviselők, 2002, s. 56; Kol. Šľachta Bratislavskej stolice, Bratislava 2004, s. 71.

- HOFFMANN, István – JUHÁSZ, Dezső (szerk.). *Nyelvi identitás és a nyelv dimenziói*. Debrecén – Budapest 2007.
- ILLÉSSY, János – PETTKÓ, Béla. *A Királyi könyvek. 1527-1867*. Budapest 1895.
- KLIMEKOVÁ, Agáta – AUGUSTÍNOVÁ, Eva (ed.). *Ján Jessenius. Slováci na panovníckých dvo-roch*. Martin 2012.
- KOMÁROMY, András – PETTKÓ, Béla (szerk.). *Nagy Iván családtörténeti értesítő, II.*, Budapest 1900.
- KOVÁCS, Péter (ed.). *Unger Mátyás emlékkönyv*. Budapest 1991.
- LUKINICH Imre. *Auer János Ferdinand naplója*, Budapest 1923.
- NAGY, Iván. *Magyarország családai és nemzékrendi táblákkal*. IX., Pest 1862.
- ORMOS, Mária (ed.). *Magyar évszázadok. Tanulmányok Kosáry Domokos 90. születésnapjára*. Bu-dapest 2003.
- PORTISCH, Emil. *Geschichte der Stadt Pressburg – Bratislava*. Pressburg – Bratislava 1933.
- RÁBIK, Vladimír. *Mestská kniha príjmov trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495*. Trnava 2006.
- RÁBIK, Vladimír. *Mestská kniha Trnavy (1392/93) 1394-1530*. Trnava 2008.
- ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnavský zborník I.*, Bratislava 1975.
- ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnava okres a mesto*, Bratislava 1980.
- ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnava 1988, zborník materiálov z konferencie Trnava 1238-1988*. Brati-slava 1991.
- ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave. K dejinám Trnavy a okolia*. Trnava 1998.
- ŠIŠMIŠ, Milan (ed.). *Erbové listiny*. Martin 2006.

Štúdie a články v časopisoch a zborníkoch:

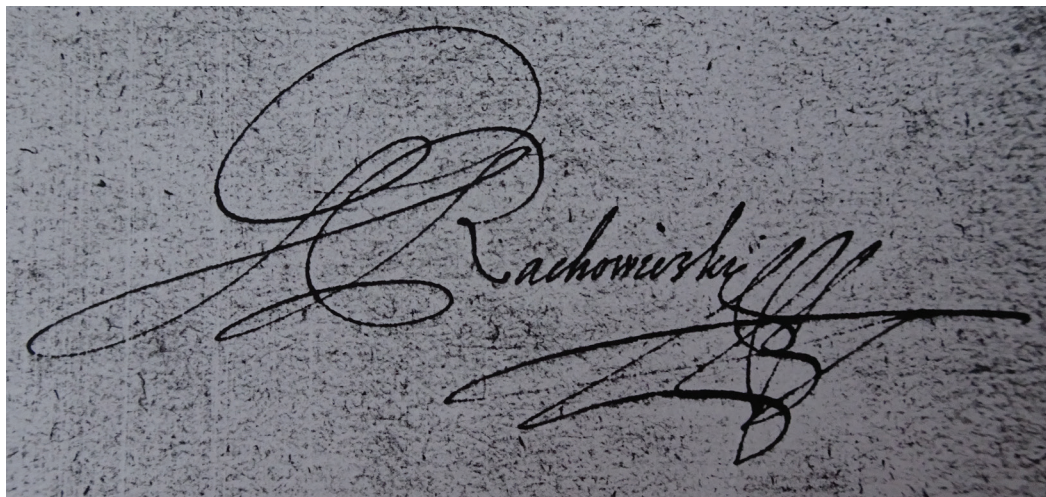
- BOTŤÁNKOVÁ, Mária. *Ku topografii mesta Trnavy v 16. storočí*. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trna-va okres a mesto*, Bratislava 1980, s. 61-146.
- BRINDZA, Peter. *Funkcia trenčianskeho mestského komorníka v 17. storočí z pohľadu archonto-lógie*. In *Mesto a dejiny*, 2014, roč. 3, č. 2, s. 23-38.
- CSOMA, József. *Lomniczai Kiszevich-Horváth (báró és család nemes)*. In KOMÁROMY, András – PETTKÓ, Béla (szerk.). *Nagy Iván családtörténeti értesítő, II.*, Budapest 1900, s. 104-105.
- ČERVEŇOVÁ, Katarína. *Správa Oravského hradu a panstva v rokoch 1606 – 1626 z pohľadu ar-chontológie*. In *Historické štúdie*, 2013, roč. 47, s. 109-118.
- FAUST, Ovidius. *Zo starých zápisníc mesta Bratislavy, Vedecké listy mesta Bratislavy*, Bratislava 1933, s. 221-224.
- FEDERMAYER, Frederik. *Lippayovci zo Zomboru. Genealogický pohľad na vznik novej prohab-surskej aristokracie*. In FEDERMAYER, Frederik a kol. *Magnátske rody v našich dejinách*. Bra-tislava, 2012, s. 29-77; FEDERMAYER, Frederik. *Arkierový dom na Panskej 26. Rezidencia krá-lovských úradníkov (archontologická identifikácia majiteľov domu v pomoháčskom období)*. In Bratislava Bratislava – *Zborník Múzea mesta Bratislavy*, roč. XXV., 2013, s. 55-74.
- FEDERMAYER, Frederik. *Gašpar Partinger († 1630). Osudy a kariéra kráľovského úradníka na prelome 16. a 17. storočia*. In KLIMEKOVÁ, Agáta – AUGUSTÍNOVÁ, Eva (ed.). *Ján Jesse-nius. Slováci na panovníckých dvoroch*. Martin 2012, s. 220-236.
- FEDERMAYER, Frederik. *Juraj Rakovický († 1657) – riaditeľ Uhorskej komory (archontologic-ko-biografický profil)*. In *Historické štúdie*, roč. 47, Bratislava 2013, s. 89-98.
- FEDERMAYER, Frederik. *Lukáš Ecker ml. († 1643). Uhorský kráľovský úradník a jeho pečate*. In *Historica, Zborník FiF UK*, roč. XLVIII, Bratislava 2014, s. 38-66.
- FEDERMAYER, Frederik. *Nepotizmus a kariéra kráľovského úradníka v 17. storočí (Michal Par-tinger – radca a pokladník Uhorskej komory z pohľadu genealógie)*. In *Historický časopis*, roč. 69, č. 1, 2021, s. 49-82.

- GECSÉNYI, Lajos. A döntést előkészítő hivatalnoki elit összetételéről. A Magyar kamara vezetői és tanácsosai a 16. században. In ORMOS, Mária (ed.). Magyar évszázadok. Tanulmányok Kosáry Domokos 90. születésnapjára. Budapest, 2003, s. 100-113. GUSZAROVA, Tatjana Pavlovna. A „telhetetlen” Ebeczky. Egy 17. századi kamarai hivatalnok karrierjének története. In Levéltári közlemények, 2007, roč. 78, č. 1, s. 73-97.
- HELLEBRANDT, Árpád. Az olmüczben tanult magyarok 1590-1664. In Történelmi Tár, 1888, Budapest, s. 196-208.
- JANKOVIČ, Vendelín. Ideové a spoločenské pomery v Trnave za sto rokov pred založením univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). Trnava 1988, zborník materiálov z konferencie Trnava 1238-1988. Bratislava 1991, s. 44-88.
- JANURA, Tomáš. Nepotizmus: „skrytá” stránka fungovania Liptovskej a Oravskej stolice v 18. storočí. In Forum historiae: odborný internetový časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy, 2011, roč. 5, č. 2, s. 222-240.
- JANURA, Tomáš. Nepotizmus v správe Liptovskej stolice v 18. storočí. In Historický časopis, 2011, roč. 59, č. 3, s. 403-425.
- PÁLFFY, Géza. Miesta konania uhorských snemov v Prešporoku a Šoproni v 16. a 17. storočí (K ranonovovekým dejinám symbolickej politickej komunikácie). In WOCH, roč. 1., 2013, s. 16-35.
- RÁBIK, Vladimír. Mestská správa Trnavy v stredoveku. In Historické štúdie, roč. 47, Bratislava 2013, s. 47-71.
- ROHÁČ, Juraj. Armalista Pavol Holý z Hradnej. In ŠIŠMIŠ, Milan (ed.). Erbové listiny. Martin 2006, s. 34-41.
- SZENTGYÖRGYI, Rudolf. A magyar-szlovák kétnyelvűség változatai egy XVII. századi boszorkányperben. In HOFFMANN, István – JUHÁSZ, Dezső (szerk.). Nyelvi identitás és a nyelv dimenziói. Debrecén – Budapest 2007, s. 329-343.
- SZÖGI, László. Az olmützi egyetemen tanult magyarországi, erdélyi és horvátországi születésű hallgatók 1576-1850. In KOVÁCS, Péter (ed.). Unger Mátyás emlékkönyv. Budapest 1991, s. 191-225.
- ŠÁTEK, Jozef. Janka Čechotovská (1646-1675). Osud jednej exulantskej rodiny. In Slavín, Historická ročenka, 1969, roč. 3, s. 44-53.
- ŠPIESZ, Anton. Národnostný konflikt v Trnave roku 1709. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). Trnavský zborník I., Bratislava 1975, s. 99-104.
- VEDRÖDY, Egon. Pavol Vedrödy († 1735). Posledný bratislavský mincmajster a jeho rodina. In WOCH, roč. II., 2014, s. 9-12.

Počet slov: 9 343

Počet znakov (vrátane medzier): 62 204

Obrázková príloha:

A handwritten signature in black ink on a textured, light-colored background. The signature is highly stylized and cursive, starting with a large, looping 'R' and ending with a long, sweeping horizontal stroke. The name 'Rakovický' is clearly legible in the middle of the signature.

Obrázok 1. Osobný podpis komorského úradníka Juraja Rakovického z roku 1624 (foto autor).

Obrázok 2. Vežový dom na prešporskom Hlavnom námestí, rezidencia rodu Rakovických (kresba K. Frecha, GMB).